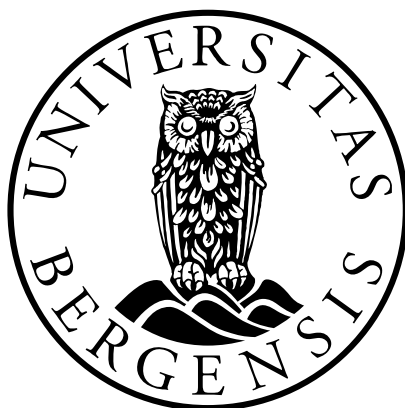

Avbrudd av foreldelsesfristen ved erkjennelse etter foreldelsesloven § 14

*Hvordan tolke eventuelt fristavbrytende
erkjennelser*

Kandidatnummer: 114

Antall ord: 13385

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10. mai 2024

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
1.1	Oppgavens tema og hovedproblemstilling	4
1.2	Oppgavens aktualitet	5
1.3	Oppgavens videre oppbygging	6
2	Generelt om foreldelse	7
2.1	Hensyn bak reglene om foreldelse	7
2.2	Hensyn bak fristavbrytelse	8
2.3	Virkningen av foreldelse	9
2.4	Virkningen av fristavbrudd	11
3	Nærmere om foreldelsesloven § 14	13
3.1	Problemstillingen	13
3.2	Erkjenner	13
3.3	Uttrykkelig eller ved sin handlemåte	15
3.4	Skyldneren	17
3.5	Overfor fordringshaveren	18
3.6	Forpliktelsen	19
4	Nærmere om erkjennelser	21
4.1	Vurderingstemaet	21
4.2	Terskelens nedre grense	22
4.3	Helhetsvurdering av alle relevante omstendigheter	24
5	Momenter i vurderingen av om erkjennelse foreligger	26
5.1	Forpliktelsens art og omfang er uavklart	26
5.2	Størrelsen på kravet	27
5.3	Skyldnerens betalingsevne	27
5.4	Kravet er bestridt eller forbehold er tatt	28
5.5	Passivitet og konkludent atferd	30
5.6	Forhandlinger	31
5.7	Manglende kunnskap	33
5.8	Fordringshaverens aktivitet for å få betaling	34
5.9	Forholdet mellom partene	35
5.9.1	Kontraktsforholdet mellom partene	35
5.9.2	Praksis mellom partene	36
5.9.3	Partenes stilling	37
5.9.4	Kommunikasjon mellom partene	37

6	Rekkevidden av erkjennelse.....	39
7	Avsluttende bemerkninger	43
7.1	Oppsummering	43
7.2	Mine betraktninger	44
7.2.1	Alternative regler	44
7.2.2	Mine råd til partene.....	44
8	Kilder.....	46
8.1	Lovregister.....	46
8.2	Forarbeider	46
8.3	Domsregister.....	46
8.3.1	Høyesterett	46
8.3.2	Underinstanser	47
8.4	Litteratur	48

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema og hovedproblemstilling

Fordring på penger eller andre ytelser foreldes etter reglene i foreldelsesloven.¹ Foreldelse, også kalt preskripsjon,² medfører at fordringshaveren taper sin rett til oppfyllelse, jfr. fl § 24 nr. 1, utelukkende med den begrunnelsen at det har gått for lang tid siden fordringen normalt skulle vært oppfylt. Dette betyr at et fullt ut berettiget krav kan falle bort dersom fordringshaveren ikke inndriver kravet sitt innen nærmere bestemte tidsfrister.³ Foreldelse er derfor et betydelig inngrep i utgangspunktet om at rettslige forpliktelser skal holdes – foreldelse er en irregulær opphørsmetode.⁴

Det finnes i hovedsak to måter å avbryte foreldelsesfristen; fordringshaveren kan ta rettslige skritt som nevnt i fl. §§ 15-19, eller så kan fristen avbrytes ved at skyldneren erkjenner kravet i samsvar med fl. § 14. Tema for denne oppgaven er sistnevnte avbruddsform; fristavbrudd ved erkjennelse. Bestemmelsen lyder slik:

«Foreldelse avbrytes når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte erkjenner forpliktelsen, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.»

Ved første øyekast kan dette virke nokså enkelt. Selger skriver i en epost at han lover å reparere mangelen, eller kjøper sier ved overlevering at han skal overføre penger så fort han mottar neste lønning.

Problemet oppstår først og fremst når erkjennelsen kommer enten indirekte ved noens *handlemåte*, eller i form av vage og/eller tvetydige utsagn. Dessuten hender det at et forhold gir utspring til flere krav, som henger så tett sammen at det kan være vanskelig å avgjøre om bare ett eller også flere krav er erkjent ved den samme erkjennelsen. For eksempel kan en mangel i et kontraktsforhold gi utspring til mangelskrav som prisavslag, retting, og erstatning. Dekker en eventuell erkjennelse alle kravene i samme mellomværende, eller bare det faktum

¹ Lov av 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (heretter forkortet fl.) § 1

² Bergsåker (2020) s. 295

³ Bergsåker (1983) s. 176

⁴ Røed (2010) s. 49

at en mangel foreligger? Når man står overfor en uavklart erkjennelse oppstår spørsmålet om foreldelsesfristen er avbrutt eller ikke.

I forlengelsen av dette oppstår oppgavens hovedproblemstilling; hvordan skal man tolke eventuelt fristavbrytende erkjennelser? Hva skal til for at skyldneren har erkjent «den riktige» forpliktelsen?

Formålet med denne oppgaven er å undersøke hvor terskelen for erkjennelser ligger, og om man kan oppstille noen generelle krav til eller retningslinjer for vurderingen av om en erkjennelse virker fristavbrytende.

1.2 Oppgavens aktualitet

Temaet har vært oppe i Høyesterett flere ganger og har blitt særlig aktualisert i nyere tid ved dommen inntatt i HR-2023-93-A. Dommen inneholder prinsipielle uttalelser om hva som skal anses som en erkjennelse i foreldelseslovens forstand,⁵ og besvarer enkelte spørsmål som tidligere har vært uavklarte i teorien. Dommen er samtidig tydelig på at den konkrete grensedragningen under bestemmelsen er utpreget skjønnsmessig. Høyesterett gir ikke klare retningslinjer for vurderingen av om terskelen for at det foreligger en fristavbrytende erkjennelse er oppnådd. Formålet med denne oppgaven er å drøfte om det kan oppstilles noen generelle retningslinjer for den skjønnsmessige helhetsvurderingen Høyesterett legger opp til.

Videre er temaet relevant fordi «folk flest» ofte ikke har kunnskap om foreldelse overhode, eventuelt bare svært overfladisk kunnskap. Det kan tenkes at særlig forbrukere og private parter ikke er klar over sine rettigheter og plikter i foreldesspørsmål. Det kan være en debitor som ikke vet at man ved foreldelse ikke lenger er forpliktet til å innfri kravet, eller en kreditor som ikke vet at skyldnerens erkjennelse avbryter foreldelse, slik at han har kravet i behold. Det kan også tenkes en skyldner som ikke er bevisst på at det han sier kan innebære en fristavbrytende foreldelse, slik at en fordring kan rettes mot han tross at han selv trodde den var foreldet. Da kan oppgaven her gi anvisning på hva partene bør være oppmerksomme på når de tar stilling til spørsmål om foreldelse.

⁵ Wannerstedt (2023) s. 122

1.3 Oppgavens videre oppbygging

For å kunne ta stilling til erkjennelse som fristavbrudd av foreldelse, er det viktig først å ha kjennskap til hva foreldelse er. For å få et overblikk over reglene, og plassere disse i en rettslig kontekst, vil jeg i oppgavens punkt 2 redegjøre for hvorfor vi har regler om foreldelse generelt og fristavbrudd spesielt, basert på hensynene bak reglene. Også virkningen av foreldelse og fristavbrudd gjennomgås her.

I punkt 3 gjennomgås ordlyden i foreldelsesloven § 14 for å tydeliggjøre lovens vilkår til erkjennelser, samt å bygge et bakteppe for den videre drøftelsen av terskelen for erkjennelser.

Oppgavens hoveddel er punkt 4, 5 og 6. I punkt 4 vil jeg foreta en nærmere tolkning av erkjennelsesbegrepet, herunder vurderingstemaet slik det er trukket opp i rettspraksis og teori.

I oppgavens punkt 5 vil jeg gjennomgå aktuelle vurderingsmomenter som kan tale for eller mot at erkjennelse er gitt.

I punkt 6 drøftes rekkevidden av erkjennelsen, før jeg i punkt 7 oppsummerer og kommer med noen avsluttende bemerkninger.

2 Generelt om foreldelse

2.1 Hensyn bak reglene om foreldelse

Foreldelse skal ivareta og balansere to overordnede hensyn; hensynet til kontraktens normale avvikling og en avveining mellom skyldnerens og fordringshaverens interesser.⁶ På den ene siden synes det selvsagt at fordringer ikke skal kunne forfølges i evig tid – satt på spissen bør ikke rettsordenen legge til rette for at svært gamle fordringer kan gjøres gjeldende. På den annen side kan det fort oppfattes som grunnleggende urettferdig om fordringshaveren taper sin rett fordi oppfølgingen har tatt lang tid. Særlig urettferdig vil det oppleves dersom treg oppfølgingen skyldes for eksempel manglende kunnskap om fordringen. Normalt skal jo forpliktelser gjøres opp i samsvar med sitt innhold. Foreldelseslovens regler skal avveie skyldnerens og fordringshaverens interesser, og der foreldelse finner sted etter loven har lovgiver «funnet det riktig å la hensynet til fordringshaveren vike».⁷

Hensynene som gjør seg gjeldende har glidende overganger. Først og fremst bør skyldneren beskyttes mot at gamle, uoppgjorte fordringer blir gjort gjeldende. Det kan være fordi skyldneren over lang tid kan ha glemt fordringens eksistens, eller av andre grunner innrettet seg på at fordringshaverens manglende oppfølging betyr at fordringshaveren frafaller fordringen.⁸ I forarbeidene uttrykkes det i forbindelse med fastsettelse av fristens lengde ved erstatningskrav, at «hensynet til skadevolderen som trolig for lengst har innrettet seg på at det ikke vil bli fremsatt noe erstatningskrav – bør ha fortrinnet.»⁹ Innrettelseshensynet står derfor sterkt.

At det har gått lang tid kan også påvirke hvor vanskelig det er å bevise hendelsesforløpet, og rekonstruere de faktiske forholdene slik de var «den gang». I lovens forarbeider benyttes formuleringen «bevismessige problemer».¹⁰ Bergsåker har tidligere argumentert for at hensynet til skyldnerens vansker med å dokumentere at han allerede har betalt gjelden sin, kan underbygge behovet for foreldelsesregler.¹¹ I dagens samfunn skjer de fleste betalinger

⁶ Holmboe (1946) s. 17

⁷ Røed (2010) s. 50

⁸ Bergsåker (1983) s. 176

⁹ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 31

¹⁰ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 31

¹¹ Bergsåker (1983) s. 176

elektronisk, med relativt god etterprøvnbarhet, så akkurat dette argumentet er neppe holdbart lenger. Men å føre bevis for hva noen sa eller gjorde for flere år siden, eller å rekonstruere et historisk hendelsesforløp forøvrig, kan fort by på problemer. Rettstekniske og prosessøkonomiske hensyn taler derfor for foreldelse. Røed forklarer det slik at «[d]ersom domstolene til stadighet måtte prøve gyldigheten av fordringer på spinkelt bevisgrunnlag, ville dette på sikt kunne medføre at tilliten til rettsvesenet ble svekket idet det ville oppstå en fare for å avsi uriktige avgjørelser».¹² Det synes fornuftig at bare saker med et tilstrekkelig klargjort bevisgrunnlag slipper inn for domstolene.

Videre kan frykten for at kravet skal foreldes gi fordringshaveren et insentiv til å drive inn kravet sitt. Dersom han ikke gjør det, virker det rimelig at et forhold som var ment å skulle avvikles ved oppfyllelse faktisk blir avviklet ved foreldelse.

Klare, forutsigbare, og rettsteknisk enkle regler er videre et sentralt formål bak foreldelsesreglene. Foreldelsesreglene bør være så enkle å praktisere som mulig; de bør gi et mest mulig klart svar på om fordringen er foreldet eller ikke. Det er for eksempel ingen vilkår om at skyldneren må være i god tro. Fordringen foreldes når fristen er ute, selv om skyldneren var vel vitende om dens eksistens, og heller ikke hadde grunn til å oppfatte kreditors passivitet som ettergivelse.¹³ Av dette hensyn bør domstolene søke å tolke og anvende reglene på en måte som sikrer klare og forutsigbare løsninger.

2.2 Hensyn bak fristavbrytelse

Hensynene for fristavbrudd henger tett sammen med hensynene i punkt 2.1 over. Formålet med reglene om fristavbrudd er at fordringshaveren skal kunne bevare sin mulighet til å drive inn kravet, eventuelt med rettsordenens hjelp.

Først og fremst har vi regler om at erkjennelse virker fristavbrytende for at kravshaver og skyldner skal slippe å tvinges inn i en rettslig prosess for de krav som er uomtvistet.¹⁴ Videre har fristavbrudd ved erkjennelse en rettsbevarende virkning for fordringshaveren.

Erkjennelsen medfører at fordringshaveren fortsatt har kravet sitt i behold. I tillegg ville et

¹² Røed (2010) s. 52

¹³ Bergsåker (2020) s. 296

¹⁴ Kjørven m.fl. (2011) s. 301 og LB-2013-146299

absolutt krav om rettslige skritt representert et svært betydelig inngrep i avtalefriheten.¹⁵ Uten regler om fristavbrudd ved skyldnerens erkjennelse, ville skyldneren samtidig vært avskåret fra å kunne be om henstand.

Fristavbrudd fra fordringshaverens side, begrunnes med kreditors ønske om at fordringen oppfylles etter sitt innhold. Det kan her vises til inndrivelseshensynet og hensynet til kontraktens normale avvikling. Dersom skyldneren ikke innfrir kravet, bør fordringshaveren ha mulighet til å ta rettslige skritt som utsetter foreldelse fra å inntreffe.

2.3 Virkningen av foreldelse

For bedre å forstå reglene om fristavbrudd, er det viktig å forstå virkningen av at en fordring foreldes. Det følger av fl. § 24 (1) at ved foreldelse «taper fordringshaveren sin rett til oppfyllelse».

Ordlyden i fl. § 24 gir isolert sett anvisning på at fordringshaveren taper sin rett til å kreve oppfyllelse på normalt vis, som også var ordlyden etter lovforslaget i Innst. 1957.¹⁶ En naturlig språklig forståelse tilsier at fordringshaveren ikke lenger har noen rettigheter etter kravet til å få det innfridd. Det er ikke lenger bindende; det mister rettskraft. Samtidig fører foreldelsen til at skyldneren ikke lenger er forpliktet overfor fordringshaveren. En vanlig forståelse av bestemmelsen er at fordringshaveren ikke lenger kan drive inn kravet med rettsordenens hjelp.¹⁷

Virkningen av foreldelse – hva som omtales som «foreldelse» - er delvis avhengig av om man anser foreldelsesreglene for materielle eller prosessuelle.¹⁸ Bergsåker skriver at om «reglene [er] materielle, fører foreldelsen til at fordringen faller bort. Er reglene rent prosessuelle, medfører foreldelsen at fordringshaveren ikke lenger kan gjøre kravet gjeldende for domstol eller tvangsmyndigheter.»¹⁹ I dette legger han at dersom reglene er materielle, fører foreldelse til at fordringen opphører å eksistere på samme måte som om den var blitt betalt eller oppfylt på annen ordinær måte. Dersom reglene anses som prosessuelle, kan foreldelse forklares som et hinder for å få fordringen fullbyrdet gjennom retts- og

¹⁵ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 38

¹⁶ Forslaget benyttet “taper retten til å kreve oppfyllelse”, men lovutkastet sløyfet «å kreve» som overflødig.

¹⁷ Krüger (1989) s. 434

¹⁸ Bergsåker (2012) «Hva er foreldelse?» punkt 1

¹⁹ Bergsåker (2012) punkt 1 og punkt 2.1.1

tvangsfullbyrdelsesapparatet. Men fordringen i seg selv opphører ikke å eksistere som følge av foreldelsen.²⁰

Ordlyden i fl. § 24 gir ingen anvisning på at forpliktelsen faller bort eller opphører å eksistere. Ordlyden kan derfor tolkes dithen at fordringshaveren taper *retten* til oppfyllelse, men ikke selve fordringen. Dette taler for at regelen er av prosessuell karakter.

I den gamle foreldelsesloven av 1896 § 1 var virkningen av foreldelse at fordringen «bortfalder som forældet», som klart gir uttrykk for en materiell regel. Forarbeidene til någjeldende lov forklarer at selv om det benyttes ulik terminologi i ny og gammel lov, er det ikke ment at den nye ordlyden skal medføre noen realitetsforskjell.²¹ Den gamle loven kan derfor tas til inntekt for en tolkning av någjeldende lovs ordlyd. Ser man ny og gammel ordlyd i sammenheng, gir de et inntrykk av at foreldelse medfører at fordringen bortfaller eller opphører å eksistere – altså at regelen er materiell. Når det er sagt, er det ikke tvilsomt at utgangspunktet for vurderingen må være ordlyden i gjeldende lov.

Et argument som trekker i retning av at reglene er materielle, er at når en domstol finner at en fordring er foreldet, blir resultatet at skyldneren frifinnes, ikke at saken avvises.²²

Også flere rettsteoretikere, blant annet Røed, Skoghøy og Krüger, skriver uttrykkelig at reglene er materiellrettslige.²³ Røed skriver i Karnov lovkommentar til fl. § 24 at «[f]oreldelse regnes som en materiell opphørsgrunn»,²⁴ uten her å gå nærmere inn på hva hun legger i dette. Likevel skriver hun videre i avsnittet under at «[i]nnhaveren av den foreldede fordring vil imidlertid gjennom tilbakeholdsrett kunne tvinge igjennom en innfrielse av fordringen ved å nekte utlevering av formuesgoder eller oppfyllelse overfor skyldneren.». Uttalelsen gir klart inntrykk av at fordringen *ikke* opphører å eksistere ved foreldelsen, ellers ville jo ikke fordringshaveren hatt noe krav å forsøke innfridd ved å benytte seg av en tilbakeholdsrett.

Et argument mot å forstå regelen som materiellrettslig, er at loven stadfester at en foreldet fordring kan, på nærmere gitte vilkår, benyttes til motregning jfr. § 26. Fordi disse vilkårene

²⁰ Bergsåker (2012) punkt 2.1.1

²¹ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 78

²² Røed (2010) s. 96

²³ Bergsåker (2012), «Hva er foreldelse?» punkt 2.2.3, med videre henvisninger til blant annet Skoghøy *Tvisteløsning* (2010) s. 204

²⁴ Røed (2024) Karnov lovkommentar til fl. § 24 punkt 1. Se også Røed (2010) s. 96 om at «[s]pørsmålet om foreldelse er av materiell og ikke prosessuell karakter».

er relativt snevre (motregningsretten må enten være avtalt på forhånd jfr. § 26 a), eller kravene må være konnekse og oppstått før foreldelsen inntraff jfr. § 26 b)),²⁵ er det forsvarlig å tolke reglene dithen at motregning som *hovedregel* faller bort ved foreldelse. Røed skriver i Karnov lovkommentar til fl. § 26 at bestemmelsen oppstiller et *unntak* fra utgangspunktet om at en foreldet fordring ikke kan benyttes til motregning. Likevel foreligger det en oppfyllelsesmulighet for fordringshaveren av en foreldet fordring, om enn snever.

Det følger videre av fl. § 27 (3) at «foreldelse [har] ingen innflytelse på panterett eller tilbakeholdsrett», med enkelte unntak for panteretter som nevnt i § 27 (1) a)-c). Dette betyr at en eventuell tilbakeholdsrett er i behold, og at en panterett består og kan utnyttes til å oppnå dekning for den gjelden pantet er ment å sikre, til tross for at gjelden foreldes.²⁶ Kreditor kan derfor «gjennom sin tilbakeholdsrett fremdeles gjennomtvinge oppgjør av den foreldede fordringen».²⁷ Også dette gir grunn til å regne reglene som prosessuelle.

Tilbakebetaling ved betaling av foreldet gjeld avskjæres uten videre.²⁸ Vanligvis vil den som betaler noe uten grunnlag i en rettslig forpliktelse, ha rett til tilbakebetaling. Derimot gir ikke betaling av foreldet gjeld krav på tilbakebetaling etter læren om *condictio indebiti*. Også dette gir et tungtveiende argument for at foreldelse ikke medfører et materielt bortfall av fordringen.

Fordi fordringshaveren selv etter foreldelsen kan benytte andre midler enn rettslige for å skaffe seg oppfyllelse, og fordi frivillig oppgjør fra skyldneren etter foreldelsen betraktes som et oppgjør av en uforeldet fordring, er det rimelig å konkludere med at reglene er, i det vesentlige, av prosessuell karakter. Virkningen av foreldelse er etter dette at fordringen består, men fordringshaveren mister sin rett til å kreve oppgjør med rettsvesenets hjelp.

2.4 Virkningen av fristavbrudd

Virkningen av fristavbrudd etter fl. §§ 14 og 15-19, finner vi i foreldelseslovens §§ 20 og 21.

Etter § 20, som gjelder for fristavbrudd ved erkjennelse, medfører erkjennelsen at en ny foreldelsesfrist begynner å løpe. Dette betyr at fristavbrudd ved erkjennelse i realiteten er en

²⁵ Springer ut av samme rettsforhold

²⁶ Røed (2024) Karnov lovkommentar til fl. § 24 punkt 1

²⁷ Bergsåker (2012) punkt. 2.2.10

²⁸ Bergsåker (2012) punkt 2.2.12

fristutsettelse; man utsetter foreldelse fra å inntreffe med en ny tidsperiode som i all hovedsak tilsvarer den opprinnelige fristen. Tilleggsfrister blir ikke automatisk videreført. Det å erkjenne kravet én gang forhindrer altså ikke foreldelse fra å inntreffe for alltid.

Det følger av fl. § 21 at så lenge rettslig forfølgning pågår, skjer det ingen foreldelse. Om skyldneren ikke oppfyller forpliktelsen sin, har fordringshaveren vanligvis få andre valg enn å tvangsfullbyrde kravet sitt. Dette kan normalt bare gjøres etter man har fastslått kravet ved rettskraftig dom. Men en rettslig prosess tar ofte så lang tid at kravet normalt ville vært foreldet før rettskraftig dom ble avsagt. Derfor avbrytes foreldelse allerede ved saksanlegget, slik at fordringen ikke foreldes selv om fristen løper ut før saken er avgjort og eventuell tvangsfullbyrdelse gjennomført.²⁹

²⁹ Bergsåker (1983) s. 177

3 Nærmere om foreldelsesloven § 14

3.1 Problemstillingen

Bestemmelsen i foreldelsesloven § 14 lyder slik:

«Foreldelse avbrytes når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte erkjenner forpliktelsen, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.»

I mange tilfeller er det ikke tvilsomt at skyldnerens utsagn eller handling innebærer en fristavbrytende erkjennelse. Det kan være en entreprenør som gir beskjed at han påtar seg ansvar for å reparere feilen ved produktet han har levert, eller en låntaker som begynner å betale tilbake renter på lånet sitt. I slike situasjoner vil hverken oppdragsgiver eller långiver ha grunn til å tvile på at feilen vil bli fikset eller lånet betalt før kravet foreldes.

Likevel er det ikke alltid like enkelt. Det kan for eksempel oppstå situasjoner hvor to eller flere krav henger så tett sammen at det er uklart hva skyldneren faktisk har erkjent. Normalt vil det at skyldneren har erkjent kravet, tilsi at fordringshaveren ikke selv har noen grunn til å foreta fristavbrytende skritt. Men når det ikke er klart hva rekkevidden og omfanget av en erkjennelse er, er det heller ikke gitt at fordringshaverens krav ikke helt eller delvis foreldes.

Dessuten presiserer ordlyden at erkjennelsen kan komme ved noens handlemåte, men utdyper ikke hva som ligger i dette. Her oppstår en del spørsmål, blant annet hva som skal til for å nå opp til en erkjennende handling, og hvilke handlinger som kan forplikte skyldneren. Dette behandles under punkt 3.3 og 5 flg.

3.2 Erkjenner

Verken foreldelsesloven, dens forarbeider eller øvrig lovgivning gir noe klart svar på hva som menes med begrepet «erkjenner». En naturlig språklig forståelse tilsier først og fremst at man innrømmer noe på en slik måte at man slår fast kunnskapen for seg selv og andre. Det kan være at man erkjenner for oppdragsgiver at en arbeidsoppgave tok lenger tid enn først antatt, eller at man innrømmer til kjøper at man har levert et mangelfullt produkt.

En erkjennelse kan videre være en bekreftelse eller aksept av noe. En leverandør bekrefter for eksempel at hun har et ansvar, eller aksepterer at hun må levere nytt produkt, selv om hun kanskje ellers er uenig i kravets omfang eller opprinnelse.

Videre kan ordlyden gi anvisning på at man må ha kunnskap om noe. Det ville gitt svak forutberegnelighet om man skulle stå i fare for å erkjenne et krav man ikke vet om. Med dette menes at det vil virke lite rimelig om en person skal kunne forplikte seg selv rettslig etter et krav man ikke har kunnskap om eksistensen av. Kunnskap om forpliktelsen kan også dreie seg om forståelse, for eksempel at man forstår at man har opptrådt erstatningsbetingende uaktsom.

Det er imidlertid ikke noe lovfestet vilkår at alle sider ved forpliktelsen er fullt ut avklart før man skal kunne erkjenne den. Også en uavklart forpliktelse kan erkjennes.³⁰ Dette tilsier at skyldneren først og fremst må ha kunnskap om, og aksept for forpliktelsens eksistens, ikke nødvendigvis dens innhold og omfang.³¹ Erkjennelsen kan være delvis og generell, for eksempel ved at en entreprenør påtar seg fullt ansvar for alle mangler som kan oppstå, gir en garanti, eller lignende formuleringer.

I rettspraksis vises det til definisjoner hentet fra juridisk teori når begrepet «erkjenner» skal forklares.³² Etter den gamle loven definerte Holmboe erkjennelse som «en viljeserklæring hvorved skyldneren vedtar å være forpliktet i overensstemmelse med fordringens innhold».³³³⁴ Kjønsstad/Tjomsland definerer begrepet relativt likt, som «en disposisjon hvor skyldneren erklærer at han er forpliktet etter fordringen».³⁵ Begge formuleringene avgrenser tilsynelatende mot de indirekte erkjennelsene, jfr. bruken av «vedtar» og «erklærer», som begge fordrer en aktiv erkjennelse i ord. Slik kan uttalelsene neppe forstås, ettersom lovteksten er klar på at erkjennelsen kan komme indirekte.³⁶

Utover dette går ikke Høyesterett konkret inn på hva som ligger i begrepet «erkjenner», men tar heller for seg en vurdering av om den påberopte erkjennende handlingen var tilstrekkelig

³⁰ Se HR-2023-93-A avsnitt 48

³¹ Kjørven m.fl. (2011) s. 305

³² Se for eksempel Rt. 2015 s. 678 avsnitt 34, med videre henvisninger.

³³ Holmboe (1946) s. 141

³⁴ Det følger av Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 67 at fl. § 14 skal forstås likt som etter den gamle loven. Rettspraksis og juridisk teori fra før den nye loven ble vedtatt vil derfor fortsatt være av betydning

³⁵ Kjønsstad/Tjomsland (1983) s. 106

³⁶ Røed (2010) s. 443

til å avbryte fristen i de aktuelle sakene. En mer inngående drøftelse av erkjennelsesbegrepet blir foretatt i oppgavens punkt 4.

En erkjennelse kan oppsummert forstås som en viljeserklæring hvor man innrømmer, bekrefter eller aksepterer at man er forpliktet etter fordringen.

3.3 Uttrykkelig eller ved sin handlemåte

Erkjennelsen kan skje uttrykkelig eller ved skyldnerens handlemåte. En naturlig språklig forståelse tilsier at erkjennelsen kan komme med ord, enten muntlig eller skriftlig, eller ved skyldnerens opptreden, atferd, eller handlinger. Det behøves tilsynelatende ikke en bestemt handling til, for eksempel at skyldneren sender ny vare i posten som erstatning for en mangelfull vare. Også generell atferd og opptreden kan hjemle en erkjennelse. Det er tilstrekkelig at skyldneren ved sin handlemåte bekrefter fordringens eksistens.³⁷ Dette harmonerer godt med det grunnleggende avtalerettslige prinsippet om formfrihet.³⁸

Om en uttrykkelig erkjennelse er gitt, beror på en tolkning av det aktuelle utsagnet. Spørsmålet er hvor grensen går for hvilke handlinger/utsagn som er dispositive for kravet. Sagt med andre ord; hvilke handlemåter kan forplikte skyldneren?

Vurderingen beror på om skyldnerens utsagn eller handlemåte er ment å stifte rettsvirkninger – om det er dispositivt.³⁹ Dette følger indirekte av uttalelsen i Rt. 1999 s. 1755 om at avgjørende for om det foreligger en erkjennelse er «hvordan skyldnerens opptreden med rimelighet kan oppfattes av fordringshaveren».⁴⁰ Dette samsvarer godt med avtalerettens krav om at dispositive utsagn må være egnet til å fremkalle rettsvirkninger etter sitt innhold, basert på hva mottager med rimelighet kan legge i utsagnet.⁴¹ Etter alminnelige avtalerettslige regler er det nemlig i vurderingen av om et partsutsagn er dispositivt, ikke avgjørende hva løftegiver faktisk mente eller hva løftemottaker la i handlemåten. Det avgjørende er om løftemottaker etter en normativ og konkret helhetsvurdering kan sies å ha en *berettiget forventning*.⁴² Når det er sagt, er det viktig at reglene praktiseres på en enkel og forutsigbar måte, og i den forbindelse er det sentralt at reglene praktiseres på en objektiv måte. Man må derfor være

³⁷ LA-2009-171984

³⁸ Woxholt (2021) s. 26

³⁹ Hov (1993) s. 30

⁴⁰ Rt. 1999 s. 1755 (s. 1760) med videre henvisning til Kjønsstad/Tjomsland (1983) s. 107

⁴¹ Hov (1993) s. 30

⁴² Wannerstedt (2023) s. 123

varsom med å tillegge hensynet til fordringshaverens berettiget forventning for mye vekt, særlig i tvilstilfeller.

Den gamle loven benyttet «stilltiende» erkjennelse fremfor «ved sin handlemåte», men ordlyden ble oppfattet som noe utdatert og derfor endret i den nye loven.⁴³ Holmboe forklarer stilltiende erkjennelse slik at når «skyldnerens vilje til å anerkjenne fordringen kan utledes av hans atferd, får det samme virkning som når den er uttrykt i ord».⁴⁴ Etter alminnelige avtalerettslige regler kan konkludent atferd eller mangel på protest – passivitet – medføre at stilltiende samtykke har blitt gitt.⁴⁵ Dette vil da skape bindende rettsvirkning. For eksempel kan stilltiende samtykke anses å foreligge dersom det ut ifra en pasients handlemåte er sannsynlig at helsehjelp er godtatt.⁴⁶ Dette behandles mer inngående under punkt 5.5.

Lovgiver kommer med to eksempler på handlemåter som forplikter skyldneren, men listen er ikke uttømmende, jfr. bruken av «så som». Det første eksempelet er «løfte om betaling». Om et slikt løfte er gitt beror på en tolkning av utsagnet. Her må trolig alminnelige avtalerettslige tolkningsprinsipper få tilsvarende virkning, slik at også momenter utenfor erklæringen, som de som gjennomgås under punkt 5, vil ha betydning. Naturligvis vil også løfte om andre former for oppfyllelse innfri lovens krav, for eksempel løfte om naturalytelse.

Det andre eksempelet, «betaling av renter», gir anvisning på at erkjennelsen kan komme indirekte. Når skyldneren betaler renter, viser det både at skyldneren erkjenner fordringens eksistens, men dessuten også et konkret totalbeløp i det rentebeløpet er en prosentvis beregnet del av den hovedstolen skyldneren erkjenner å skyldes. Det kan her tenkes at også avdragsbetaling bør anses som en fristavbrytende erkjennelse. Det følger derimot av forarbeidene at det er opp til rettspraksis å avgjøre i hvilke tilfeller og i hvilken utstrekning også avdragsbetaling kan oppfattes som en erkjennelse av et restbeløp.

Avdragsbetalinger kan ikke uten videre sidestilles med rentebetalinger. For det første gir avdragsbetaling ingen indikasjon på restbeløpets størrelse, og for det andre er det ikke gitt at man ut ifra avdraget kan se om skyldneren mener det er det totale beløpet han skylder, eller

⁴³ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 67

⁴⁴ Holmboe (1946) s. 145

⁴⁵ Lund (2017) s. 130

⁴⁶ Helsedirektoratet (2023) kommentarer til pasient- og brukerrettighetsloven, kommentar til § 4-2

om det er siste avdrag som betales.⁴⁷ Hvorvidt en avdragsbetaling kan anses som en erkjennelse av at skyldneren skylder enda mer, må avgjøres ut ifra en konkret vurdering av forholdene i den individuelle saken.⁴⁸

Forarbeidene eksemplifiserer videre med å gi sjekk eller veksel til dekning av fordringen.⁴⁹ Ellers gir ikke loven eller forarbeidene videre veiledning, annet enn at forarbeidene uttrykkelig stadfester at det å innlede forhandlinger om skyldforholdets eksistens i seg selv ikke er nok til å avbryte fristen, se punkt 5.6. Andre eksempler på erkjennelse ved noens handlemåte kan være der skyldneren begynner å utbedre en mangel, sender en ny vare, eller tilbakebetaler deler av beløpet som form for prisavslag. Faktisk betaling av gjelden i sin helhet er en erkjennende handling, men vil som regel være uten betydning for foreldelsesfristen, i det fullgod betaling bringer saken ut av verden.⁵⁰

For å oppsummere kan erkjennelsen komme i ord eller handling, men hva som kan forplikte skyldneren beror på en tolkning av skyldnerens utsagn og aktuelle atferd.

3.4 Skyldneren

Det er etter ordlydens system avgjørende at erkjennelsen kommer fra skyldneren selv. En erkjennelse fra andre enn skyldneren vil ikke oppfylle lovens vilkår. Dette følger av grunnleggende avtalerettslige prinsipper om at man ikke kan forplikte andre enn seg selv med rettslig bindende virkning.⁵¹ Hvis en venn av skyldneren forteller fordringshaveren at kravet er erkjent, står man som regel ikke overfor en fristavbrytende erkjennelse. Det må altså være en viss relasjon mellom erkjennelsen og partene.

Dette klare utgangspunktet modifiseres av ordinære avtalerettslige regler om fullmakt og vergemål. I forarbeidene heter det at «erkjennelsen må (...) være avgitt av skyldneren selv eller av noen som kan forplikte ham».⁵² Også der skyldnerens verge gir fordringshaverens

⁴⁷ Røed (2010) s. 460

⁴⁸ Bergsåker (1983) punkt 2.4

⁴⁹ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 67

⁵⁰ Bergsåker (1983) punkt 2.1

⁵¹ NL 5-1-2. Se også bl.a. Woxholt (2021) s. 23 og Hov (1993) s. 24

⁵² Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 67

fullmektig en erkjennelse, vil det ha fristavbrytende virkning. I forlengelsen av dette må også skyldneren eller dennes representant ha rettslig handleevne.

Også andre representanter for partene vil i noen tilfeller kunne opptre på en måte som binder partene. Om det foreligger en gyldig representasjonsrett beror på en identifikasjonstest. For eksempel vil en daglig leder i en virksomhet kunne gi en erkjennelse på vegne av virksomheten.⁵³

I HR-2006-1091-U hadde kjøperen av en eiendom rettet erstatningskrav mot selgeren for ikke å ha slettet en tinglyst forkjøpsrett som påhvilde leiligheten. Eiendomsmegleren hadde sendt brev til kjøper hvor hun skrev at «[d]et er selger som er ansvarlig for å få denne [forkjøpsretten] slettet, noe hun selvfølgelig er klar over».⁵⁴ Høyesterett kom til at dette ikke var en fristavbrytende erkjennelse fordi megleren ikke kunne binde oppdragsgiveren overfor tredjemann uten særskilt fullmakt.⁵⁵ Med andre ord må skyldneren selv eller en med et gyldig avtalerettslig grunnlag erkjenne kravet, for at erkjennelsen skal ha fristavbrytende virkning. I dette ligger at skyldneren eller dennes representant har kompetanse til å skape rettsvirkning. For eksempel må avgiver av erkjennelsen være myndig og tilregnelig, og det må heller ikke foreligge tilblivelsesmangler ved kompetanseoverføringen, som tvang, falsk eller forfalskning mv.⁵⁶

3.5 Overfor fordringshaveren

Skyldnerens egne kunnskap om eller erkjennelse av forpliktelsen er ikke alene tilstrekkelig til å virke fristavbrytende. Bestemmelsen i fl. §14 krever nemlig at erkjennelsen skjer «overfor fordringshaveren». Dersom skyldneren erkjenner forpliktelsen i sitt stille sinn er det ikke nok, fordi fordringshaveren da ikke får bekreftet at skyldneren er klar over fordringens eksistens. På samme måte er det ikke tilstrekkelig at skyldneren fører fordringen opp i sitt eget regnskap eller noterer den i sine interne dokumenter.⁵⁷ Det er heller ikke nok at kravet er åpenbart for

⁵³ Forutsatt at det ligger innenfor daglig leders kompetanse etter bl.a. asl. § 6-14

⁵⁴ HR-2006-1091-U avsnitt 18

⁵⁵ HR-2006-1091-U avsnitt 23 jfr. også eiendomsmeglerloven § 3-5

⁵⁶ Se for eksempel Woxholt (2021) s. 315 flg

⁵⁷ Holmboe (1946) s. 146

alle parter, det må like fullt erkjennes av skyldneren overfor fordringshaveren eller noen som representerer ham.⁵⁸ I dette ligger at erkjennelsen må komme til fordringshaverens kunnskap.

Begrunnelsen for dette har sitt utspring i avtaleretten. Først og fremst kan man ikke forplikte andre enn seg selv rettslig, dessuten vil ikke enhver viljeserklæring virke forpliktende – kunde som gir adressaten en berettiget forventning om at avgiver ønsker å binde seg rettslig.⁵⁹ Dette betyr at en erkjennelse overfor andre enn fordringshaveren ikke vil ha rettslig bindende virkning for partene. Om skyldneren sier til en felles bekjent at han skylder fordringshaveren penger, og denne sier det videre til fordringshaveren, vil ikke da fordringshaveren ha noen berettiget forventning om at skyldneren har ment å erkjenne kravet overfor ham.

I Rt. 1932 s. 1137 hadde skyldneren i et brev til sin advokat, gjort det klart at han «under ingen omstendighet vilde påberope seg at [fordringshaverens] krav var preskribert». Byretten hadde lagt vesentlig vekt på utsagnet, og mente at skyldneren dermed hadde fraskrevet seg muligheten til å gjøre en foreldelsesinnsigelse gjeldende. Høyesterett var derimot uenig, og mente brevet ikke var ment for andre enn skyldnerens advokat. Det ville derfor «være at legge for meget i uttalelsen om man deri vilde se en overfor motparten forpliktende viljeserklæring». I dette ligger at fordi viljeserklæringen ikke var ment å bli meddelt fordringshaveren, kunne den heller ikke forplikte skyldneren overfor motparten. Saken gjaldt ikke erkjennelse, men en forpliktelse til ikke å påberope seg foreldelse. Dommen illustrerer likevel betydningen av at en viljeserklæring fremsettes av eller til feil person når det kommer til det å forplikte seg rettslig overfor en annen.

3.6 Forpliktelsen

Til slutt oppstiller ordlyden som vilkår at skyldneren må erkjenne «forpliktelsen». I dette ligger først og fremst at det er selve forpliktelsen som må erkjennes, altså dens eksistens, og ikke dens innhold eller omfang. Erkjennelse fra skyldneren må derfor ikke nødvendigvis innebære noe løfte om betaling, reparasjon, omlevering eller utbedring mv. Videre kreves det at det er den konkrete og aktuelle forpliktelsen fordringshaveren påberoper seg, som må erkjennes. Dette innebærer at ikke enhver viljeserklæring vil avbryte foreldelsesfristen, bare

⁵⁸ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 67: “Erkjennelsen må (...) være avgitt av skyldneren (...) og den må være avgitt overfor fordringshaveren eller en som representerer denne».

⁵⁹ Krüger (1989) s. 21-22 og s. 34 flg.

de utsagn som er dispositive for den forpliktelsen fordringshaveren retter mot skyldneren.⁶⁰
For at en handlemåte eller et utsagn skal anses som en erkjennelse, må den ha en relasjon til den aktuelle forpliktelsen.

⁶⁰ Masteroppgave av 25.04.2015

4 Nærmere om erkjennelser

4.1 Vurderingstemaet

Vurderingstemaet for om erkjennelse foreligger, har blitt behandlet i en rekke høyesterettsdommer, hvor HR-2023-93-A utgjør den nyeste i rekken.⁶¹ Spørsmålet i saken var om leverandøren i et kontraktsforhold som påtar seg å utbedre – og også faktisk forsøker å utbedre – en mangel, derved også erkjenner andre fordringer som mangelen utløser.⁶² Høyesterett redegjør for vurderingstemaet ved henvisninger til eldre dommer.

I Rt. 1997 s. 920 slo Høyesterett fast at vurderingstemaet er om kravet «positivt og noenlunde klart erkjennes, i ord eller handling».⁶³ I tillegg gjorde Høyesterett det klart at unnlatelse av å bestride kravet – passivitet – ikke er tilstrekkelig.

I Rt. 1999 s. 1755 klargjorde Høyesterett at hvorvidt erkjennelse er gitt beror på om skyldnerens opptreden objektivt sett oppfattes som en erkjennelse.⁶⁴ Med andre ord handler vurderingstemaet om hvordan skyldnerens opptreden med rimelighet kan oppfattes av fordringshaveren.

Dette er fulgt opp i HR-2023-93-A, hvor Høyesterett uttalte at det avgjørende vil være om det «ut fra handlemåten kan konstateres at skyldneren positivt og noenlunde klart har erkjent den aktuelle forpliktelsen».⁶⁵ Videre bemerket Høyesterett at vurderingen må baseres på en samlet vurdering av «alle relevante omstendigheter».⁶⁶ Det vil altså være relevant å legge vekt på tolkningsmomenter utenfor selve erklæringen.

Utover dette går ikke Høyesterett konkret inn på hva som ligger i begrepet «erkjenner», og tar heller ikke for seg hvilke vurderingsmomenter som kan få betydning på generelt grunnlag, annet enn kontraktsforholdet og kommunikasjonen mellom partene.⁶⁷ På denne måten gir dommene i seg selv begrenset veiledning for fremtidige saker, fordi Høyesterett legger til

⁶¹ Særlig Rt. 1997 s. 920, Rt. 1999 s. 1755 og Rt. 2015 s. 678 inneholder prinsipielle uttalelser for forståelsen av vurderingstemaet

⁶² HR-2023-93-A avsnitt 43

⁶³ Rt. 1997 s. 920 (s. 923)

⁶⁴ Rt. 1999 s. 1755 (s. 1760) med videre henvisning til Kjønsstad/Tjomsland (1983) s. 107

⁶⁵ HR-2023-93-A avsnitt 52

⁶⁶ HR-2023-93-A avsnitt 39 med videre henvisning til Rt. 1999 s. 1755 (s. 1760)

⁶⁷ HR-2023-93-A avsnitt 52

grunn at hver enkelt sak må vurderes konkret.⁶⁸ Likevel oppstiller Høyesterett med de ovenfornevnte dommene en slags terskel med minstekrav for om en erkjennelse foreligger eller ikke. Under punkt 4.2 vil grensene for denne terskelen forsøkes klarlagt.

4.2 Terskelens nedre grense

Kjørven/Tjomsland har i lys av uttalelsen i Rt. 1999 s. 1755 argumentert for at vurderingstemaet bør omformuleres til et spørsmål om «skyldnerens opptreden gir fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt».⁶⁹ På den ene siden harmonerer dette godt med lovens system; man må holde de to hovedformene for fristavbrudd mot hverandre. Dersom foreldelsesfristens utløp nærmer seg, må fordringshaveren ta rettslige skritt for å avbryte fristen. Slike rettslige skritt er derimot ikke nødvendig dersom skyldneren har erkjent forpliktelsen. Da synes det naturlig å vurdere hvorvidt skyldnerens opptreden samlet sett har gitt fordringshaveren grunn til å unnlate selv å ta rettslige skritt. I tillegg vil fordringshaveren neppe ha rimelig grunn til å unnlate fristavbrytende skritt når foreldelsesfristens utløp nærmer seg, og det ikke foreligger en «positiv og noenlunde klar» erkjennelse av forpliktelsen.⁷⁰

På den annen side tar Høyesterett avstand fra Kjørven/Tjomsland sitt forsøk på å omformulere forståelsen av fl. § 14. Høyesterett uttaler i HR-2023-93-A at det ikke er tilstrekkelig at skyldnerens handlemåte gir fordringshaveren rimelig grunn til å unnlate fristavbrytende skritt.⁷¹ Begrunnelsen er at det ville lede for langt unna lovens krav om at *skyldneren* i ord eller handling *erkjenner forpliktelsen* – skyldnerens opptreden må objektivt sett oppfattes som en erkjennelse.⁷² Foreldelsesloven er utpreget positivrettslig, og det er ikke rom for å relativisere innholdet i bestemmelsene om fristavbrudd, for eksempel ved å tolke de uttømmende fristavbruddsreglene utvidende.⁷³

Ved dette synes Høyesterett å være helt tydelige på at det må noe mer til enn at fordringshaveren har en forventning om eller inntrykk av at skyldneren har erkjent kravet, slik

⁶⁸ Se for eksempel HR-2023-93-A hvor retten uttaler at «[h]vorvidt det foreligger en fristavbrytende erkjennelse, vil etter dette bero på en nærmere tolkning av skyldnerens utsagn og handlemåte» (avsnitt 42), og «*hva* som erkjennes – vil måtte bero på en nærmere tolkning av skyldnerens opptreden» (avsnitt 48)

⁶⁹ Kjørven m.fl. (2011) s. 305-321

⁷⁰ Wannerstedt (2023) s. 129

⁷¹ HR-2023-93-A avsnitt 42

⁷² HR-2023-93-A avsnitt 40 jfr. Rt. 2015 s. 678 avsnitt 35-36

⁷³ HR-2023-93-A avsnitt 40

at han selv anser egne fristavbrytende skritt for unødvendig. Videre har Høyesterett i Rt. 1999 s. 1755 lagt vekt på at det avgjørende er «hvordan skyldnerens opptreden med rimelighet kan oppfattes av fordringshaveren», som tydeliggjør at rommet for subjektive oppfatninger er minimalt – vurderingen må være objektiv.

På den annen side vises det i HR-2023-93-A til en uttalelse i Rt. 2015 s. 678 om at det å gjøre vurderingstemaet «utelukkende» til et spørsmål slik Kjørven/Tjomsland har formulert det, «lett» kan lede for langt fra lovens vilkår. Dette kan etter mitt skjønn tolkes på en av to måter. Enten slik at Høyesterett er for pragmatiske til å si at Kjørven/Tjomsland sin forståelse er feil, eller slik at om skyldnerens opptreden gir fordringshaveren rimelig grunn til å unnlate å selv ta fristavbrytende skritt, fortsatt kan være et moment i vurderingen. Det kan bare ikke være det eneste momentet, jfr. bruken av «utelukkende». Jeg tolker uttalelsen dithen at erkjennelsen fortsatt objektivt sett må oppfattes som en erkjennelse, men om fordringshaveren har en rimelig grunn til å unnlate å ta fristavbrytende skritt, kan det være et moment som trekker i retning av at man nærmer seg å nå opp til terskelen.

Til den gamle lovens ordlyd argumenterte Stub Holmboe for at erkjennelsen måtte «etter sitt innhold være skikket til å danne et selvstendig grunnlag for gjelden».⁷⁴ Forut for dommen inntatt i HR-2023-93-A var den rådende oppfatningen i teorien at et slikt vilkår ikke kunne oppstilles,⁷⁵ men det var fortsatt noe usikkerhet rundt spørsmålet.

Først og fremst ville et vilkår om et nytt og selvstendig grunnlag gjøre fl. § 14 overflødig; i realiteten måtte det inngås en ny «avtale» for å avbryte fristen, og en aksept av et allerede eksisterende krav ville ikke hatt noen rettsvirkning.⁷⁶ I tillegg kan betaling av renter, som loven uttrykkelig oppstiller som en erkjennende handling, vanskelig ses på som et nytt og selvstendig grunnlag for den opprinnelige forpliktelsen.⁷⁷ Av hensyn til lovens system og ønsket om en positivrettslig regulering, kan det ikke oppstilles noe krav om at erkjennelsen gir fordringen et nytt og selvstendig grunnlag.⁷⁸ Høyesterett mener derfor at Holmboes forståelse er for streng, og stadfester at et slikt vilkår ikke kan oppstilles.⁷⁹

⁷⁴ Holmboe (1946) s. 143

⁷⁵ Wannerstedt (2023) s. 129 med henvisning til Røed (2019) s. 570-571

⁷⁶ Hagstrøm (2011) s. 780

⁷⁷ Wannerstedt (2023) s. 130

⁷⁸ Se HR-2023-93-A avsnitt 40-41 med videre henvisninger

⁷⁹ HR-2023-93-A avsnitt 41 og Rt. 2015 s. 678

Med dette kan vi trekke en grensedragning for erkjennelsesbegrepet: det må noe mer til enn bare at skyldnerens opptreden gir fordringshaveren rimelig grunn til å unnlate å ta fristavbrytende skritt. Samtidig *trenger* ikke erkjennelsen å gi kravet et nytt og selvstendig grunnlag. Også viljeserklæringer som ikke danner et nytt og til dels selvstendig grunnlag for kravet, vil etter omstendighetene kunne oppfattes som en erkjennelse. Terskelens nedre grense ligger et sted mellom disse to ytterpunktene. I dette ligger at handlemåter som gir fordringshaveren oppfordring til å selv foreta en fristavbrytende handling, naturligvis ligger utenfor erkjennelsesbegrepet, for eksempel om skyldneren protesterer på kravet.

På samme måte vil ethvert utsagn eller handling som faktisk danner et nytt og selvstendig grunnlag for forpliktelsen klart ligge innenfor det som anses som en erkjennelse. En avtale om betaling eller å utstede et nytt gjeldsbrev for gjelden, vil i alle henseender iverksette en ny foreldelsesfrist å løpe, uavhengig av om det skjer før eller etter den opprinnelige fristen har løpt ut. Virkningen er lik, enten man ser på det nye og selvstendige grunnlaget som nettopp dette, eller som en ren erkjennelse.

Tvilstilfellene kan sies å havne et sted mellom disse ytterpunktene. Om disse tilfellene anses som en erkjennelse eller ikke, beror på en samlet vurdering av alle relevante omstendigheter jfr. HR-2023-93-A (avsnitt 52).

4.3 Helhetsvurdering av alle relevante omstendigheter

For å avgjøre om et tvilstilfelle oppnår terskelen for en erkjennelse eller ikke, inviterer Høyesterett til en helhetsvurdering av «alle relevante forhold».⁸⁰

Når Høyesterett skriver at det må skje en samlet vurdering, innebærer det at man må se på de relevante momentene samlet. Selv om et moment isolert sett ikke er nok for å konstatere at en erkjennelse er gitt, kan det foreligge andre momenter som samlet taler for at erkjennelse må anses gitt. I tillegg kan man kumulere skyldnerens handlemåter og utsagn. Selv om én handling for seg selv ikke tilsier at skyldneren har erkjent forpliktelsen, kan handlemåten ses i sammenheng med øvrig oppførsel, og samlet sett tale for at erkjennelse foreligger. Blant annet LB-1999-20 og LG-2001-569 illustrerer dette. I begge sakene, hvor lagmannsretten kom til at det forelå en erkjennelse, hadde det vært aktivitet fra skyldneren i form av

⁸⁰ HR-2023-93-A avsnitt 39 og 52

utbetalinger *i tillegg* til passiviteten.⁸¹ Selv om passiviteten talte mot at erkjennelse var gitt, måtte handlemåten ses i sammenheng med utbetalingene.

I HR-2023-93-A nevner Høyesterett konkret at kontraktsforholdet og kommunikasjonen mellom partene er av betydning (se punkt 5.9). Retten nevner også omstendigheter som at skyldneren har en utbedringsplikt og at mangelens art og omfang er uavklart. Utover dette kommer ikke Høyesterett i denne saken med flere vurderingsmomenter. Noen flere momenter kan likevel utledes fra tidligere rettspraksis, og noen fra alminnelige avtalerettslige regler.

I oppgavens neste del vil det ses på hvilke momenter som kan ha betydning i vurderingen, og drøftes om de taler for eller mot at terskelens nedre grense er oppnådd. Det er ikke mulig å behandle *alle* relevante momenter uttømmende, derfor fokuseres det primært på momenter som har vært behandlet i rettspraksis, samt momenter som står sentralt ved tolkning av partsutsagn etter alminnelige avtalerettslige regler.⁸²

⁸¹ LG-2020-45089

⁸² Wannerstedt (2023) s. 131

5 Momenter i vurderingen av om erkjennelse foreligger

I det følgende vil jeg se på en rekke momenter som kan gi gode holdepunkter for å si om terskelen for erkjennelse er oppnådd eller ikke. Først vil jeg se på det at forpliktelsens art og omfang er uavklart, og dernest hvordan størrelsen på kravet og skyldnerens reelle betalingsmuligheter påvirker erkjennelsen. Deretter ser jeg på det forholdet at kravet er bestridt eller forbehold er tatt, og virkningen av skyldnerens passivitet og/eller konkludente atferd. Videre drøftes betydningen av at forhandlinger er påbegynt, partenes manglende kunnskap, og fordringshaverens aktivitet for å skaffe seg betaling. Til slutt drøftes kontraktsforholdet og kommunikasjonen mellom partene.

5.1 Forpliktelsens art og omfang er uavklart

Det kan ikke oppstilles et vilkår om at kravet er fullt ut avklart før det skal kunne erkjennes. Det følger av uttalelsen i HR-2023-93-A (avsnitt 48) at «[d]et står enhver fritt å erkjenne en hvilken som helst fordring, også de uavklarte.». Det gjelder ikke et krav om at det skal være oppnådd enighet om den eksakte størrelse på kravet for at en gjeld skal kunne anses erkjent.⁸³ Etter omstendighetene kan det være tilstrekkelig at debitor erkjenner å skyldte «et beløp». I utgangspunktet er derfor ikke erkjennelse utelukket ved at fordringens art og omfang er uavklart.

Høyesterett sier likevel at det faktum at kravets art og omfang er uavklart kan være et moment som taler mot å forstå skyldnerens handlemåte som en erkjennelse, der erkjennelsen *ikke* er uttrykkelig.⁸⁴ Om erkjennelsen kommer uttrykkelig, beror det på en tolkning av utsagnet å avgjøre hva som er erkjent.

Etter omstendighetene kan det at skyldneren for eksempel utbedrer en mangel, bare være et utslag av velvillighet til å bidra til *avklaring* av situasjonen og ansvarsforholdene. Dette kan være et moment i vurderingen av om fordringshaveren med rette kunne oppfatte skyldnerens atferd som en erkjennelse. Det at kravets art og omfang er uavklart kan tilsi at fordringshaveren bør vise mer varsomhet med hva han legger i skyldnerens handlemåte. Etter

⁸³ LB-2013-91182

⁸⁴ HR-2023-93-A avsnitt 48

dette vil momentet at fordringens art og omfang er uavklart, som regel tale mot at terskelen for erkjennelser er oppnådd.

5.2 Størrelsen på kravet

Videre vil størrelsen på kravet spille inn i vurderingen. Det synes selvsagt at det generelt kreves mer formalitet og klarhet for erkjennelse av et større krav, enn til et mindre. Av hensyn til bevisførselen, vil det være i begge parters interesse å være tydeligere i ord og handling når det dreier seg om større krav.

I denne forbindelsen kan det bemerkes at det er den som påstår et rettsstiftende eller rettsendrende forhold, som har bevisbyrden for dette jfr. Rt. 2015 s. 1246 (avsnitt 35), og forutsetningsvis HR-2019-1225-A (avsnitt 75). Det er altså den som hevder å ha et krav som har bevisbyrden for at kravet ikke er foreldet.⁸⁵ Dette betyr at det påhviler fordringshaveren å bevise at kravet generelt og dets innhold spesielt er erkjent. For en uavklart forpliktelse, vil det være vanskeligere for fordringshaver å bevise at det han påberoper som erkjent, faktisk også er erkjent. Dessuten vil det bli vanskeligere for fordringshaveren å bevise at et større krav er erkjent, fordi det kreves mer for at fordringshaveren *med rimelighet* kan tolke skyldnerens opptreden som en erkjennelse.

5.3 Skyldnerens betalingsevne

Også skyldnerens reelle betalingsmulighet med hensyn til dennes økonomi, vil være av betydning. I LG-1998-377 fant retten at ettersom «A neppe var søkegod i 1998», hadde ikke kreditor noen beskyttelsesverdig interesse av å innrette seg på at A hadde erkjent kravet. I dette ligger det at når skyldneren ikke har midler, skal det mer til før fordringshaveren kan sies å ha en berettiget forventning om at skyldneren vil gjøre opp for seg. Særlig der skyldnerens økonomi er svak, og kravet er uavklart slik at man potensielt står overfor et stort krav, vil det tale mot at terskelen for erkjennelse er oppnådd.

⁸⁵ Skoghøy (2022) s. 913

5.4 Kravet er bestridt eller forbehold er tatt

Det fremgår av Rt. 2015 s. 678 at «[n]år skyldneren bestrider kravet overfor fordringshaveren, foreligger ingen erkjennelse».⁸⁶ Dette synes å være selvsagt; når skyldneren protesterer på kravets eksistens eller innhold, vil det i alle henseender ikke foreligge noen erkjennelse. I forlengelsen av dette uttaler Høyesterett i Rt. 2015 s. 678 at selv om skyldneren foretar handlinger eller kommer med utsagn som ellers normalt må oppfattes som en fristavbrytende erkjennelse, foreligger ingen erkjennelse når skyldneren bestrider kravet. Av dette kan man konstatere at en protest på kravet med tyngde taler imot at erkjennelse er gitt.

Også der skyldneren tar forbehold, taler det for at en erkjennelse ikke er gitt, i det minste ikke før de aktuelle forbeholdene skulle inntreffe. Røed skriver at «[d]ersom skyldneren uforbeholdent tilbyr seg å utbedre, rette eller omlevere en ytelse som fordringshaver har anført er mangelfull, må man normalt kunne legge til grunn at det foreligger en fristavbrytende erkjennelse».⁸⁷ Antitetisk betyr dette at dersom skyldneren *tar forbehold*, må man normalt regne med at erkjennelse ikke foreligger. Dette er lagt til grunn i LB-2013-91182, hvor en seksjonseier hadde fått pålegg om å betale kostnader til vedlikehold av sameiet. Seksjonseieren uttrykte at han «ikke ville motsette seg betaling av de utgifter som rettmessig kunne pålegges seksjonen». Lagmannsretten la til grunn at skyldneren ikke hadde erkjent kravet, i og med at det ble tatt forbehold om at kravet var rettmessig. Skyldneren ga bare uttrykk for det selvfølgelig; *dersom* det var grunnlag for kravet, skulle han betale i henhold til det.

Der skyldneren erkjenner grunnlaget for kravet, men bestrider selve kravet, stiller det seg noe annerledes. I Rt. 1962 s. 464 gjorde skyldneren gjeldende at han ikke hadde erkjent et krav etter en dom, i og med at han hele tiden hadde bestridt at dommen – og dermed fordringen – var riktig. Høyesterett slår fast at «[d]et forelå her en rettskraftig dom, altså en dom som kunne eksekveres uten hensyn til om A mente den var riktig eller uriktig.»⁸⁸ I et slikt tilfelle må det være nok at skyldneren erkjenner at dommen består. Da vil han være rettslig forpliktet til å betale domsbeløpet uavhengig av om han mener dommen er uriktig.

⁸⁶ Rt. 2015 s. 678 avsnitt 37

⁸⁷ Røed (2019) punkt 5.12.1

⁸⁸ Rt. 1962 s. 464 (s. 467)

Det å bestride en rettskraftig dom har altså ingen innvirkning på om erkjennelse er gitt, all den tid man ikke anker dommen og således erkjenner dens rettskraft. Av dette kan man utlede at der skyldneren erkjenner selve grunnlaget for forpliktelsen, kreves det ikke i tillegg at skyldneren anser seg forpliktet.⁸⁹

I Rt. 2015 s. 678 stilte saken seg annerledes. Saken gjaldt om foreldelsesfristen for NAVs krav på tilbakebetaling var avbrutt ved erkjennelse fra skyldneren. Skyldneren hadde i saken erkjent både de forvaltningsvedtakene som utgjorde grunnlaget for kravet, og konsekvensen av disse dersom de ikke ble underkjent. Høyesterett bemerket innledningsvis at saken ikke kunne sammenlignes med Rt. 1962 s. 464. Det forelå ingen rettskraftig dom for kravet, kun alminnelige forvaltningsvedtak. Grunnlaget for kravet var også noe annet enn i Rt. 1997 s. 920, som gjaldt om det offentliges skattekrav var foreldet, eller om skyldneren hadde avbrutt foreldelsen ved en erkjennelse. Etter skattebetalingsloven § 10-1 skal skattekrav betales ved forfall, selv om ligningen er påklaget eller brakt inn for domstolene. Det offentlige har altså et lovfestet krav på at skatten betales, selv om ligningen påklages.

Et slikt grunnlag finnes ikke for forvaltningsvedtak. Høyesterett bemerket at det at skyldneren ikke kunne forhindre NAV fra å inndrive kravet når han bestred det, ikke er det samme som at det foreligger en rettslig forpliktelse til å betale uten hensyn til om kravet bestrides.⁹⁰ Fordi skyldneren hadde påklaget vedtaket, og konsekvent gitt uttrykk for at han var uenig i kravet, både dets grunnlag og størrelse, var det ikke nok til å avbryte foreldelse at skyldneren erkjente «eksistensen av de aktuelle forvaltningsvedtakene og av konsekvensen av dem dersom de ikke ble underkjent». Heller ikke da skyldneren inngikk motregningsavtale med NAV, var det tilstrekkelig til å avbryte fristen. Dette var først og fremst fordi skyldneren snakket om «det omtvistede beløp», og fordi det ble tatt forbehold om at forvaltningsklagen ikke førte fram. Selv om formuleringene i motregningsavtalene, henholdsvis «A skylder» og «A erkjenner (...) å skylde staten», isolert sett talte for at fristavbrytende erkjennelse var gitt, mente Høyesterett at sakens forhistorie måtte ilegges avgjørende vekt. Høyesterett la til grunn at de uttrykkelige forbeholdene som var tatt, innebar at avtalene ikke, hverken hver for seg eller samlet, representerte noen erkjennelse av kravet.

⁸⁹ Hagstrøm (2011) s. 779

⁹⁰ Rt. 2015 s. 678 avsnitt 40

Forutsatt at det ikke foreligger en rettskraftig dom eller lovbestemmelse som grunnlag for forpliktelsen, vil det at kravet er bestridt eller forbehold er tatt, være et moment som taler mot at erkjennelse er gitt, tross at det foreligger andre handlinger som isolert sett taler for at erkjennelse foreligger.

5.5 Passivitet og konkludent atferd

Det er ikke tvilsomt at rettsvirkninger kan oppstå som følge av passivitet på avtalerettens område – også uten forhåndsavtale eller lovhjemmel.⁹¹

I HR-2017-971-A, som ikke omhandler spørsmål om foreldelse, men en avtale om provisjon, uttaler retten at «[d]ersom det ikke foreligger en skriftlig eller en muntlig avtale, må det ses hen til andre omstendigheter som konkludent atferd og passivitet». Det er fristende å la utsagnet få overføringsverdi til å gjelde også for spørsmål om foreldelse, i og med at man må se hen til «alle relevante omstendigheter» i vurderingen av om fristavbrytende erkjennelse er gitt, og at det ofte verken foreligger skriftlig eller muntlig avtale.⁹²

På foreldelseslovens område har domstolene derimot gjort det klart at passivitet ikke er tilstrekkelig til å avbryte foreldelse. Begrunnelsen er primært at passivitet ikke gir fordringshaveren en berettiget forventning om at skyldneren har ment å forplikte seg etter fordringens innhold.

I Rt. 1997 s. 920 presiseres at «fordringen må positivt og noenlunde klart erkjennes» og «det [er] ikke nok å ikke bestride kravet».⁹³ Også Holmboe støtter en slik oppfatning. Han skriver at det må foreligge «en positiv uttalelse eller handling fra skyldnerens side, hvori anerkjennelsen kan innfortolkes», og at «den blotte passivitet (...) er ikke jevn god med anerkjennelse».⁹⁴ Fordringshaveren har, ved skyldnerens passivitet, ingen rimelig grunn til å oppfatte skyldnerens manglende handlinger som en erkjennelse.⁹⁵ Dessuten er formålet med foreldelse at kravet skal falle bort dersom begge parter forholder seg passivt. At skyldneren verken i ord eller handling bekrefter forpliktelsen er således et moment som kan få betydning i vurderingen, og som med tyngde taler for at erkjennelse ikke er gitt.

⁹¹ Lund (2017) s. 130 jfr. HR-2017-971-A

⁹² Se HR-2023-93-A avsnitt 52 og punkt 4.1 over.

⁹³ Rt. 1997 s. 920 (s. 923)

⁹⁴ Holmboe (1946) s. 145 med videre henvisning til RG. 1943 s. 321

⁹⁵ Masteroppgave 25.11.2010

Til tross for dette skriver Kjørven at «unntaksvis kan passivitet fra skyldneren anses tilstrekkelig til fristavbrudd der skyldneren har en særlig oppfordring til aktivitet».⁹⁶ Dette kan begrunnes med at erkjennelsen kan skje ved skyldnerens handlemåte. Dette tilsier at konkludent atferd kan hjemle en erkjennelse.⁹⁷ Med konkludent atferd siktes det til en handling hvor den handlendes vilje kommer til uttrykk uten at vedkommende uttaler seg.⁹⁸

Skyldnerens konkludente atferd er et moment som kan tale for at erkjennelse er gitt, men det vil bero på en nærmere tolkning av skyldnerens atferd om denne tilsier at skyldneren har ment å binde seg rettslig. Men det at skyldneren «positivt og noenlunde klart» må erkjenne forpliktelsen, kan tale for at konkludent atferd ikke gir noe sterkt argument i retning av at erkjennelse er gitt.

5.6 Forhandlinger

At forhandlinger mellom partene om fordringens eksistens *i seg selv* ikke er tilstrekkelig til å avbryte fristen, er klart lagt til grunn i både foreldelseslovens forarbeider, rettspraksis, og juridisk teori.⁹⁹ Også mindre vidtgående drøftelser mellom partene, fremsettelse av forlikstilbud eller utenrettslig mekling vil normalt heller ikke virke fristavbrytende.¹⁰⁰ Men når forarbeidene benytter formuleringen «det vil derimot *ikke i seg selv* avbryte foreldingen at skyldneren innlater seg i forhandling med fordringshaveren om skyldforholdets eksistens» (min utheving),¹⁰¹ gir det klart anvisning på at forhandlinger er et moment i vurderingen av om erkjennelse foreligger.¹⁰²

På den ene siden er det gode grunner som taler for at forhandlinger bør senke terskelen for fristavbrytende erkjennelser. For eksempel vil det for mindre kyndige personer som har innledet forhandlinger om kravet, kunne være lite nærliggende å tenke på muligheten for at

⁹⁶ Kjørven (2011) s. 310. Det bemerkes at det vises til tre lagmannsrettsavgjørelser, hvorav det i de to første forelå aktivitet i form av utbetalinger i tillegg til passiviteten, og i den siste ikke ble ansett å foreligge en erkjennelse overhode. Se også Rt. 2001 s. 1288 hvor Høyesterett kom til at passivitet fra den ene parten når disse hadde en særlig oppfordring til reaksjon, ga motpart rimelig grunn til å tro at selskapet hadde fått et oppdrag.

⁹⁷ Se LA-2009-171984 hvor foreldelsesfristen var avbrutt ved konkludent atferd.

⁹⁸ Snl.no (2022)

⁹⁹ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 67, Røed (2024) Karnov lovkommentar til fl. § 14, Rt. 1932 s. 1137, Rt. 1998 s. 1042, og Kjørven (2011) s. 310

¹⁰⁰ Røed (2024) Karnov lovkommentar til fl. § 14, punkt 2

¹⁰¹ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 67

¹⁰² Tilsvarende formulering finnes i LF-2020-139400: «[f]orhandlinger mellom partene om fordringens eksistens er ikke *i seg selv* tilstrekkelig til å avbryte foreldelse.»

kravet kan foreldes.¹⁰³ Og når partene forhandler om kravet, vil fordringshaveren ofte ha liten grunn til å foreta fristavbrytende skritt, samtidig som skyldneren ikke har noen berettiget forventning om at kravet ikke vil bli inndrevet.¹⁰⁴ Dette taler for at forhandlinger trekker i retning av at terskelen for at erkjennelse er gitt er oppnådd.

Også det at forhandlinger virker prosessdrivende, taler for at terskelen bør ligge noe lavere når forhandlinger er innledet. Men særlig det at skyldneren kan inngå forhandlinger kort tid før utløpet av foreldelsesfristen, og således «forhandle seg inn i foreldelsen»,¹⁰⁵ taler for at når forhandlinger er innledet, bør det enten medføre fristutsettelse eller regnes som en erkjennelse.

På den annen side hender det først og fremst at forhandlingene varer så lenge at foreldelsesreglene mister mye av sin effektivitet – om forhandlinger skal virke fristavbrytende kan det åpne for at partene kan forhandle om kravet i all overskuelig framtid for å forhindre at kravet foreldes. I tillegg vil det være vanskelig å fastsette det eksakte skjæringspunktet for virkningene på foreldelsesfristens gang – avbrytes foreldelsen når forhandlingene blir innledet, eller når den blir avsluttet?¹⁰⁶ For det andre vil forhandlinger innledes nettopp fordi partene er uenige i kravet, og skyldneren ikke ønsker å erkjenne det før det er oppnådd enighet. Det kan virke demotiverende å forhandle om krav dersom det kan være fristavbrytende i seg selv, i strid med et generelt ønske i samfunnet om å kunne fremforhandle gode løsninger. Dette taler for at forhandlinger er et moment som tilsier at terskelen for erkjennelser ikke kan anses oppnådd.

Videre gir fl. § 28 skyldneren mulighet til å vedta fristforlengelse etter at fordringen har oppstått. Bestemmelsen forstås slik at den tillater skyldneren å disponere over foreldelsen uten samtidig å disponere over selve fordringen. Dette bør, i følge Bergsåker, forstås slik at et utsagn kan gis *fristavbrytende virkning* uten at det nødvendigvis må forstås slik at selve forpliktelsen erkjennes.¹⁰⁷ For eksempel kan partene være uenige om skyldneren overhode er forpliktet etter fordringen, samtidig som partene er uenige om fordringens størrelse og betalingstidspunkt. Da vil det være nødvendig for skyldneren å kunne uttrykke at fristen må forlenges slik at man har tid til å finne ut av hvorvidt fordringen i det hele tatt binder

¹⁰³ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 39

¹⁰⁴ Røed (2011) s. 310

¹⁰⁵ Kjørven m.fl. (2011) s. 296

¹⁰⁶ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 39

¹⁰⁷ Bergsåker (2012) s. 382 punkt 2.2.5

skyldneren, samt å bli enige om beløpets størrelse og betalingsfrist, uten at man derved tolker det som en erkjennelse av selve forpliktelsen.

Etter dette vil det at forhandlinger er innledet kunne tale både for og mot at erkjennelse er gitt, avhengig av hva det forhandles om, men som regel vil det faktum at forhandlinger er innledet trekke i retning av at erkjennelse ikke er gitt.

5.7 Manglende kunnskap

Det har neppe vært lovgivers intensjon at en skyldner skal stå i fare for å erkjenne et krav han ikke har kunnskap om.¹⁰⁸ Det kan oppstilles et minimumskrav til kunnskap om eksistensen av forpliktelsen som skal erkjennes. Dette følger av Rt. 2007 s. 1236. I saken hadde den egentlige årsaken til mangelen først blitt klar etter leverandørens utbedring. Til dette bemerket Høyesterett at man ikke kunne si at leverandøren hadde erkjent erstatningsansvar for årsaken til mangelen, all den tid partene på tidspunktet for reparasjonen var uvitende om årsaken.¹⁰⁹ En slik utbedring vil da være en erkjennelse som normalt er begrenset til de forhold som var avdekket på tidspunktet, fordi skyldneren «ikke har foranledning til avstandstaken fra annet».¹¹⁰

Også en uttalelse i Rt. 1962 s. 464 gir uttrykk for at det er de forholdene som var avdekket på tidspunktet for erkjennelsen – som man regnes for å ha kunnskap om – som blir omfattet av erkjennelsen. På s. 468 skriver retten at «bedømmelsen av de erklæringer fra A som påtalemyndigheten har påberopt seg som bindende erkjennelser, må skje på bakgrunn av den situasjonen som forelå da erklæringene ble avgitt». Om det senere viser seg å foreligge flere krav med utspring fra samme forhold, vil ikke disse kunne være erkjent med den tidligere fremsatte erkjennelsen. Erkjennelse forutsetter nettopp at det allerede eksisterer en fordring å erkjenne. Og som Røed poengterer må skyldneren ha hatt en reell mulighet til å motsette seg fordringen, og det vil ikke være tilfellet der skyldneren står i fare for å erkjenne en fordring før den har «kommet til livet».¹¹¹

Et annet eksempel på at manglende kunnskap taler for at erkjennelse ikke er gitt, finner vi i Rt. 1999 s. 1755. Saken skiller seg fra den i Rt. 2007 s. 1236 fordi fordringen i den saken

¹⁰⁸ Se punkt 3.2

¹⁰⁹ Rt. 2007 s. 1236 avsnitt 45

¹¹⁰ Røed (2019) s. 592-595

¹¹¹ Røed (2019) s. 595

teknisk sett ikke eksisterte før den erkjennende handlingen ble utført. I Rt. 1999 s. 1755 eksisterte fordringen hele tiden, men Høyesterett kom til at den ikke kunne vært erkjent når ingen av partene hadde kunnskap om dens eksistens. I saken hadde en leier av en seksjon ikke mottatt tilbud om kjøp av leiligheten i samsvar med (dagjeldende) eierseksjonsloven § 10, da leiegården ble seksjonert. Eieren av bygården bodde store deler av året i utlandet, og hadde en annen part som bestyrer av gården. Det var denne bestyreren som sto for kommunikasjonen med leietakeren. Verken eieren, bestyreren, eller leietakeren selv var klar over kjøperetten. Fordi partene ikke hadde nødvendig kunnskap om den lovpålagte forpliktelsen, kunne det ikke sies at eieren, via bestyrerens atferd, hadde erkjent forpliktelsen til å tilby leietakeren å kjøpe leiligheten.

Også reelle hensyn taler for at skyldneren i alle fall ikke skal kunne komme til å erkjenne en forpliktelse han eller hun ikke vet om, ved et uhell. Det skal ikke komme overraskende på skyldneren at han er forpliktet.

Etter dette vil det at skyldneren ikke har nødvendig eller tilstrekkelig kunnskap om en fordring, med styrke tale mot at en erkjennelse er gitt.

5.8 Fordringshaverens aktivitet for å få betaling

Det er ikke tvilsomt at påkrav fra fordringshaveren i norsk rett ikke innebærer fristavbrudd. Forarbeidene forklarer at «påkrav som alminnelig regel ikke bør være tilstrekkelig til å avbryte forelding». En slik regel ville «medføre at fordringshaveren kunne holde en omtvistet fordring åpen så lenge han ønsket ved å kreve skyldneren med visse mellomrom». ¹¹²

Likevel vil fordringshaverens aktivitet for å få betaling være et moment av betydning i vurderingen av om erkjennelse foreligger. ¹¹³ Dette kan utledes fra blant annet Rt. 2015 s. 678 (avsnitt 43), hvor førstvoterende uttalte at «[j]eg kan heller ikke se at NAVs svar (...) inneholder formuleringer som A burde ha protestert mot for å unngå å bli oppfattet dithen at han nå hadde erkjent betalingsforpliktelsen.». Med dette uttrykker Høyesterett at det er rom for at fordringshaveren kan handle på en slik måte at det gir skyldneren oppfordring til å reagere på en bestemt måte.

¹¹² Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 39

¹¹³ Røed (2024) Karnov lovkommentar til dl. § 14, punkt 2

Også Kjørven hentyder dette når hun skriver at «unntaksvis kan passivitet fra skyldneren anses tilstrekkelig til fristavbrudd der skyldneren har en særlig oppfordring til aktivitet».¹¹⁴ Slik «særlig oppfordring til aktivitet» kan typisk være pågang fra kreditor, eller partsutsagn som fordrer protest/motsvar.

Etter omstendighetene kan det faktum at kreditor har sendt påkrav, betalingspåminnelse, oppfordring, eller bare minnet skyldneren på at gjelden består, tale for at skyldneren hadde et insentiv til å handle. Men om skyldneren likevel forholder seg passiv, er det klart at fordringshaveren ikke har noen berettiget forventning om at skyldneren vil gjøre opp for seg. Tvert imot vil en fordringshaver som stadig ber om betaling, uten at dette fører frem, i alle tilfeller ikke ha noen rimelig grunn til å tro at fordringen er erkjent.

Motsetningsvis kan påkrav fra fordringshaveren føre til at skyldneren etterlever kravet. Likevel bør man trolig utvise forsiktighet med å la fordringshaver i for stor grad kunne presse skyldneren til å innfri kravet, for å forhindre at man ender med et system hvor kreditor personlig påtar seg rollen som tvangsfullbyrder. Om skyldneren ikke gjør opp for seg, må fordringshaveren normalt gå til sak for å få grunnlag for tvangsinn drivelse av kravet, jfr. fl. §§ 15-19.

Dessuten vil fordringshaveren normalt bare ha grunn til å sende påkrav der erkjennelse ikke er gitt. Dette taler for at påkrav fra fordringshaveren trekker i retning av at terskelen for erkjennelse ikke er oppnådd.

5.9 Forholdet mellom partene

5.9.1 Kontraktsforholdet mellom partene

Høyesterett bemerker i HR-2023-93-A at erkjennelsen må tolkes på bakgrunn av kontraktsforholdet mellom partene.

Forutsatt at partene har inngått en avtale, vil det være av betydning hvilke forhold kontrakten regulerer, og hva ordlyden i kontrakten er. Når kontrakter inngås med rettslig bindende virkning, forutsetter det at man legger den løsning til grunn som følger av kontrakten. Med andre ord er partene bundet til å utføre et arbeid eller levere en ytelse i henhold til det avtalte.

¹¹⁴ Kjørven m.fl. (2011) s. 310.

Hvis det står noe i kontrakten om hvordan tvister skal løses, eller hvilke ansvar og plikter som påhviler partene, må disse løsningene følges. Kontraktens meningsinnhold må ellers forsøkes klarlagt basert på alminnelige avtalerettslige tolkningsprinsipper, herunder partenes felles forståelse og prinsippet om objektiv tolkning.¹¹⁵

For eksempel vil det at kontrakten stadfester en utbedringsplikt for den ene parten, spille inn i vurderingen av hva som er erkjent. I HR-2023-93-A bemerket Høyesterett at «når en selger har påtatt seg å utbedre en mangel, har selgeren erkjent utbedringsplikten med mindre det er konkrete holdepunkter for noe annet.»¹¹⁶ Etter denne uttalelsen vil det at det foreligger en kontraktsfestet utbedringsplikt, normalt bare innebære en erkjennelse av denne plikten, når skyldneren innlater seg i å utbedre en påstått mangel.

Det er ikke uvanlig at parter i et kontraktsforhold avtaler at leverandøren har en såkalt *hoppeplikt* – et utbedringsansvar uavhengig av skyld og om partene er uenige om en mangel foreligger. Dette var tilfellet i HR-2023-93-A, hvorpå retten bemerket at om en slik plikt foreligger, *kan* skyldnerens utbedringer være en erkjennelse av denne plikten, og ikke av at det foreligger en mangel skyldneren har et videre ansvar for. Med dette vil altså andre mangelskrav være utelukket.

I visse tilfeller vil skyldneren utbedre en påstått mangel som ledd i et minnelig oppgjør, eller av godvilje, uten å derved erkjenne noen plikt til dette.¹¹⁷ Det kan av konkurransehensyn eller tvistavvergingshensyn være i skyldnerens interesse å opprettholde et godt forhold til fordringshaveren. Om og eventuelt hvilke krav handlemåten erkjenner, beror på en tolkning av handlemåten innenfor den kontraktuelle rammen og partenes forhold.

5.9.2 Praksis mellom partene

Videre vil også *hvor vanlig* noe er mellom partene, ha betydning for om terskelen er oppnådd eller ikke. Det kan tenkes at to gode venner har utviklet en egen måte å kommunisere på, og når den ene låner bort penger til den andre, kan kravet erkjennes med ord eller handlinger som av utenforstående ikke oppleves som en erkjennelse. Det kan også for eksempel være vanlig for to parter som har handlet sammen i en årrekke, å erkjenne også store krav med en tommel

¹¹⁵ Se Rt. 1993 s. 546, Rt. 2011 s. 670 og Rt. 2011 s. 1553

¹¹⁶ HR-2023-93A avsnitt 45

¹¹⁷ HR-2023-93-A avsnitt 46

opp på tekstmelding, eller bare ved å ikke motsette seg kravet. Partene kan ha en felles forståelse om at alle krav er erkjent, med mindre annet blir presisert. Normalt vil mangel på protest – passivitet – nettopp tilsi at kravet ikke er erkjent, jfr. punkt 5.5, men saken kan altså slå annerledes ut når man hensyntar flere momenter, som forhistorien mellom partene. I Rt. 2000 s. 468 la retten til grunn at tidligere praksis mellom partene måtte vektlegges i vurderingen. Også bransjepraksis vil kunne få betydning her.

5.9.3 Partenes stilling

Også partenes stilling kan få betydning i vurderingen, enten denne er regulert av kontraktsforholdet mellom partene eller av øvrig lovgivning. Med «partenes stilling» siktes det her til partenes rettslige posisjon som henholdsvis forbruker eller profesjonell aktør. Det legges til grunn at man må kunne stille strengere krav til presisjon og notoritet mellom profesjonelle aktører, enn til forbrukere. Det kan ikke forventes at forbrukere har foreldelsesproblematikk for øyet når de forholder seg til hverandre.

Særlig i partsforhold der det er en profesjonell part og en forbruker, vil det være rimelig å stille strengere krav til den profesjonelle parten, enn til forbrukeren, som er den presumptivt svake parten. Det forventes at den profesjonelle parten har mer inngående kunnskap om foreldelse, og derfor utviser mer nøyaktighet og tydelighet i kommunikasjon med motpart.

5.9.4 Kommunikasjon mellom partene

At kommunikasjonen mellom partene er av betydning, synes selvsagt ettersom ordlyden i skriftlige og muntlige utsagn utgjør et naturlig startpunkt for enhver avtaletolkning. Høyesterett opplistet momentet spesifikt i HR-2023-93-A. Hva som er kommunisert mellom partene vil naturligvis kunne tale med tyngde for eller mot at erkjennelse anses gitt, avhengig av hva som er sagt og gjort. Likevel vil hva som er kommunisert partene imellom variere fra sak til sak, så det er neppe mulig å si noe generelt om partsutsagn trekker i den ene eller andre retningen for om erkjennelse er gitt.

En av de dissenterende dommerne i HR-2023-93-A påpeker at Høyesterett etter hennes syn ikke hadde tilstrekkelig grunnlag i saken til å foreta en konkret vurdering av om skyldneren

hadde erkjent en eventuell erstatningsforpliktelse.¹¹⁸ Dommeren mente det behøvdes et bredere bevisgrunnlag for å sikre en tilstrekkelig bred vurdering, og at det for Høyesterett ikke var nok holdepunkter for å si noe om skyldnerens eventuelle tidligere innrømmelser. Uttalelsene knytter seg til Høyesteretts vurderingsgrunnlag i saken, som altså ikke var tilstrekkelig. Selv om det ikke gis veiledning for den materielle vurderingen, kan man utlede et argument om at jo mer kommunikasjon som foreligger mellom partene, jo mer har man å ta stilling til og tolke i avgjørelsesgrunnlaget. Jo mindre partene har kommunisert, desto mer må til for at fordringshaveren med rimelighet kan innfortolke en erkjennelse.

¹¹⁸ HR-2023-93-A avsnitt 81

6 Rekkevidden av erkjennelse

I denne delen av oppgaven vil jeg se på rekkevidden av erkjennelse – hva som er erkjent. I HR-2023-93-A uttales det at også rekkevidden av en erkjennelse vil måtte bero på en nærmere tolkning av skyldnerens opptreden.¹¹⁹ Ordlyden i fl. § 14 presiserer at det er «forpliktelsen» som må erkjennes. Her gjør en rekke spørsmål seg gjeldende; hva om det foreligger flere mer enn ett krav? Hvis ett og samme forhold gir utspring til flere forpliktelser, må hver enkelt forpliktelse erkjennes særskilt, eller kan det avgis én erkjennelse som dekker alle? Kan man tolke erkjennelsen utvidende? Og kan man, for å minimere tvilstilfellene, stille krav til erkjennelsens innhold?

Det presiseres i Rt. 2006 s. 781 at erkjennelsen bare er fristavbrytende for det kravet den gjelder, og at det ikke innebærer noen automatikk for andre krav i samme mellomværende. Hvis et forhold gir utspring til flere krav, må disse i alminnelighet erkjennes enkeltvis.

Også HR-2023-93-A med henvisning til Rt. 2013 s. 865 bygger på en slik forståelse. Høyesterett fastslår at erkjennelse av ett krav ikke medfører erkjennelse av andre krav, med mindre det er konkrete holdepunkter for en annen forståelse.¹²⁰ Høyesteretts uttalelser gir anvisning på at hvert enkelt krav normalt må erkjennes særskilt. Om én erkjennelse kan ha fristavbrytende virkning for flere eller alle krav i samme mellomværende, beror på en konkret tolkning av den aktuelle erkjennelsen.¹²¹ Her vil momentene som er gjennomgått i punkt 5 være av betydning.

Videre kan erkjennelser normalt ikke tolkes utvidende. En handlemåte som må tolkes som en erkjennelse av én mangel, vil ikke uten videre kunne tolkes som en erkjennelse av andre tilgrensende mangler, og heller ikke av ethvert erstatningskrav mangelen måtte lede til.¹²² Der skyldneren har manglene kunnskap om en eller flere forpliktelser, for eksempel fordi disse ikke er avdekket på tidspunktet for erkjennelsen, vil disse normalt heller ikke være erkjent med den samme erkjennelsen. Også lovens vilkår om at «forpliktelsen» må erkjennes, taler for at det å erkjenne ett krav ikke kan likestilles med å erkjenne alle krav i samme

¹¹⁹ HR-2023-93-A avsnitt 49

¹²⁰ HR-2023-93-A avsnitt 44-45 og Rt. 2013 s. 865 avsnitt 56

¹²¹ HR-2023-93-A avsnitt 49

¹²² HR-2023-93-A avsnitt 53 jfr. Rt. 2007 s. 1236

mellomværende. Dessuten er det mulig å erkjenne at en mangel foreligger, uten å samtidig erkjenne noen mangelskrav.

Til slutt kan man spørre seg om man kan stille krav til erkjennelsens innhold. Dette handler overordnet sett om det kan oppstilles et krav om klarhet i erkjennelsen, og i så fall på hvilket grunnlag. Det at erkjennelsen etter lovens ordlyd må gjelde «forpliktelsen» tilsier at det i erkjennelsen må være en viss relasjon til forpliktelsen. Hvor åpenbar denne relasjonen er vil kunne variere basert på grunnlaget for kravet, hvem partene er, og hva som er vanlig mellom partene og på området mv.

Når det videre i rettspraksis oppstilles et vilkår om at erkjennelsen «objektivt sett» må oppfattes som en erkjennelse, gir det anvisning på at innholdet må være såpass klart at også en utenforstående tredjepart må tolke ordlyden dithen at det er en erkjennelse. Dette samsvarer med vilkåret om at kravet «noenlunde klart» skal erkjennes. Jo klarere erkjennelsen er, jo mindre tvil om dens rekkevidde. Om det foreligger to eller flere krav, vil erkjennelsens klarhet være desto viktigere. Man kan derfor av ordlyden og rettspraksis utlede et klarhetskrav til erkjennelsens innhold.

Her kan det igjen bemerkes at det er den som hevder å ha et krav, som har bevisbyrden for at dette er erkjent. Det vil derfor påhvile fordringshaveren en særlig bevisbyrde når det foreligger flere krav, å bevise at alle faktisk er erkjent.

Når det foreligger flere krav, kan en erkjennelse av ett krav ikke uten videre tolkes utvidende til å gjelde også for andre krav. Normalt må hvert krav erkjennes særskilt.

I Rt. 2006 s. 781, som gjaldt krav på erstatning for at selgeren av en eiendom ikke hadde slettet en forkjøpsrett som påhvilde eiendommen, uttalte Høyesterett at det å erkjenne selgerens forpliktelse til å slette heftelsen fra grunnboken var «kvalitativt klart forskjellig» fra å erkjenne erstatningsansvar for at det ikke hadde skjedd.¹²³ Høyesterett forklarte videre at selv om erstatningsansvar kunne følge av manglende etterlevelse av plikten, vil fortsatt erstatningsansvar fordre at det foreligger ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng og økonomisk tap i tråd med alminnelige erstatningsrettslige regler. Kravene er «kvalitativt så vesensforskjellig at erkjennelse av den ene forpliktelsen ikke samtidig kan regnes som

¹²³ Rt. 2006 s. 781 avsnitt 23

erkjennelse av den andre.».¹²⁴ Hva som er erkjent kan altså slå ulikt ut avhengig av om de fremsatte kravene har mer eller mindre ulike vilkår bak seg.

En naturlig tilnærming er å prøve erkjennelsen opp mot den sivilprosessrettslige identifikasjonstesten av hva som utgjør ett og samme krav.¹²⁵ Vurderingen beror i hovedsak på fire momenter; 1) hvorvidt kravenes rettsfølger er kvalitativt like, 2) hvorvidt det er stor forskjell mellom de faktiske og rettslige vilkårene for rettsfølgene, 3) om rettsreglene verner om de samme interessene, og 4) hva som vanligvis oppfattes som samme eller forskjellige krav.¹²⁶

I denne sammenheng vil også rettsvirkningen av kravene kunne ha betydning. Om virkningen av to krav er kvalitativt like, vil en erkjennelse av det ene kravet lettere kunne tolkes dithen at det også omfatter det andre. For eksempel vil et krav om omlevering ha tilnærmet samme vilkår som et krav om retting. Om skyldneren setter i gang med å reparere en mangel, vil handlemåten være rimelig å oppfatte også som en erkjennelse av en plikt til å levere ny gjenstand om mangelen viser seg å ikke skulle kunne repareres.

I HR-2023-93-A fant retten at det å utføre en utbedring av en mangel, ikke utgjorde en erkjennelse av erstatning for den mangelen. Begrunnelsen var til dels at det forelå en utbedringsplikt, men primært fordi vilkårene for erstatningsansvar vesentlig avvek fra vilkårene for utbedringsplikt.¹²⁷ I saken var erstatningsansvaret hjemlet i NS 8407 punkt 42.5, som oppstilte et vilkår om «kvalifisert skyld» på skyldnerens hold. Annenvoterende (mindretallet) i saken mente at når en skyldner forsøker å rette en mangel, er det nærliggende å forstå det som en erkjennelse av mangelsansvar, og at erstatning da også omfattes. Dette vil imidlertid ikke gjelde når erstatningsansvar fordrer kvalifisert skyld.¹²⁸ Førstvoterende var derimot av den oppfatning at man ikke kan presumere at erkjennelsen omfatter erstatningsansvar, når vilkårene er så vesensforskjellige som i saken her, jfr. også Rt. 2006 s. 781.

Jeg mener annenvoterendes syn har gode grunner for seg. Når skyldneren starter å utbedre en mangel, vil fordringshaveren ha rimelig grunn til å oppfatte det som at skyldneren tar på seg

¹²⁴ Rt. 2006 s. 781 avsnitt 24

¹²⁵ Røed (2010) s. 465

¹²⁶ Røed (2010) s. 483 med videre henvisninger

¹²⁷ Wannerstedt (2023) s. 133

¹²⁸ HR-2023-93-A avsnitt 82 og 86.

ansvar for mangelen som sådan. Om et eventuelt erstatningsansvar fordrer alminnelig skyld eller uaktsomhet, synes det forsvarlig å innfortolke at et slikt ansvar er erkjent. Om erstatning fordrer kvalifisert skyld, som i saken her, har derimot ikke fordringshaver grunnlag for å tro at kravet er erkjent, med mindre det er på det rene at skyldneren faktisk har utvist kvalifisert skyld.

Også det å erkjenne årsakssammenheng i en erstatningssak, vil være noe kvalitativt ulikt fra å erkjenne betalingsplikt av et erstatningskrav. I LH-1997-393 hadde skyldneren fortøyd båten sin i fordringshaverens båt, og da begge senere havarerte, rettet fordringshaveren krav mot skyldnerens forsikringsselskap. Forsikringsselskapet anførte at erstatningskravet var foreldet, mens fordringshaver mente skyldneren hadde erkjent kravet i en skriftlig melding hvor han erkjente årsakssammenheng mellom fortøyningen og havariet. Til dette kommenterte retten at ansvar krever «i tillegg at det er utvist forsømmelig opptreden i form av uaktsomhet», men at meldingen verken sa noe om ansvar eller om det erkjentes betalingsplikt. Videre påpekes at «man ut fra en erkjennelse av årsakssammenheng [ikke] kan trekke den konklusjon at giveren av erklæringen derved også erkjenner å ville dekke et erstatningskrav».¹²⁹

Rekkevidden av erkjennelsen vil bero på om vilkårene for eller rettsvirkningene av kravene er kvalitativt vesensforskjellig eller ikke. Der to eller flere forpliktelser har kvalitativt klart ulike vilkår, vil en erkjennelse av det ene ikke kunne tolkes utvidende til å gjelde også for det andre. Om vilkårene derimot er svært like, vil erkjennelsen lettere kunne forstås som en erkjennelse av begge eller alle krav. Om dette er tilfellet, vil bero på en tolkning av skyldnerens handlemåte og utsagn, i samsvar med momentene i oppgavens punkt 5.

¹²⁹ LH-1997-393

7 Avsluttende bemerkninger

7.1 Oppsummering

Et sentralt formål bak foreldelsesreglene er at de skal gi klare, forutsigbare og retts tekniske enkle regler. Etter gjennomgangen i oppgaven her, kan det oppstilles et nokså klart utgangspunkt og vurderingstema for om fristavbrytende erkjennelse foreligger. De nærmere vurderingsmomentene i helhetsvurderingen er derimot mindre klare. Det er ikke helt enkelt å oppstille noen generelle retningslinjer for vurderingen av om fristavbrytende erkjennelse foreligger.

Spørsmålet om erkjennelse er gitt, beror på om skyldnerens opptreden objektivt sett oppfattes som en erkjennelse. Hvordan skyldnerens opptreden med rimelighet kan oppfattes av fordringshaveren, må baseres på en helhetsvurdering av alle relevante omstendigheter. For å si noe om skyldneren har erkjent «den riktige» forpliktelsen, må man først ha det klart for seg hvilke krav som foreligger, og så tolke erkjennelsen. Det er riktignok ikke helt enkelt å si noe konkret om hvordan eventuelt fristavbrytende erkjennelser skal tolkes, annet enn at de må tolkes basert på forholdene i den aktuelle saken.

Når det er sagt har jeg med denne oppgaven forsøkt å sette opp noen minstekrav til erkjennelsen, som vist av terskelen oppstilt i oppgavens punkt 4.2. I tillegg har jeg forsøkt å lage en «sjekklister» over vurderingsmomenter som kan bidra til tolkningen av erkjennelsen.

Momentene gjennomgått i denne oppgaven vil gi en god indikasjon på om man nærmer seg terskelen for at erkjennelse er gitt. Vurderingen er dog utpreget konkret og skjønnsmessig. Dette kan skyldes at lovgiver har ønsket en dynamisk bestemmelse som tilpasses den aktuelle situasjonen. Om det er tilfellet, er det ikke hensiktsmessig å oppstille retningslinjer som er ment å følges slavisk. Dette kan begrunne hvorfor Høyesterett aldri har forsøkt å utforme en liste over generelle vurderingsmomenter. Likevel mener jeg at det vil være en fordel for alle aktører å ha en liste over konkrete vurderingsmomenter å forholde seg til. Om en fordringshaver er usikker på om erkjennelse foreligger, kan han se hen til momentene i oppgaven her for å tolke skyldnerens eventuelle erkjennelse.

7.2 Mine betraktninger

7.2.1 Alternative regler

Det kan spørres om fristavbruddsformene i foreldelsesloven er modne for revisjon. For eksempel kunne man innført regler etter mønster fra forsikringsavtaleloven. Etter fal. § 8-6 må forsikringsselskapet sende særskilt melding i et skriftlig dokument til den sikrede om at foreldelse vil bli påberopt, og meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Tilsvarende kunne man innført regler om at fordringshaveren måtte angi konkret hvilke krav han ønsker skyldneren skal ta stilling til, og at erkjennelsen må fremsettes på en spesifikk måte.

I realiteten blir noe lignende for foreldelse av fordringer vanskelig å gjennomføre. Det ville i tilfellet innskrenke avtalefriheten betydelig. Der lovgiver har funnet det hensiktsmessig å tillate at erkjennelser kan komme mer eller mindre indirekte, er det basert på et reelt samfunnsbehov. Man har et behov for og ønske om å kunne inngå «avtaler» hvordan man vil, og særlig erkjennelser bør man ha frihet til å uttrykke på akkurat den måten og formen man måtte ønske – så lenge det er noenlunde klart hva som er erkjent.

Heller ikke regler om påkrav fra kreditor synes å være en tilfredsstillende løsning. Påkrav fra kreditor som fristavbrytende handling gjør det mulig for kreditor å holde en fordring i livet i prinsippet så lenge han ønsker, ved å kreve skyldneren med jevne mellomrom. Det strider åpenbart med hensynet til kontraktens normale avvikling.

7.2.2 Mine råd til partene

Nettopp fordi vurderingen er så konkret og skjønnsmessig, vil vurderingen av erkjennelse kunne falle forskjellig ut for to tilnærmet like krav. Det er ikke gitt at den samme ytringen eller handlingen vil anses som en fristavbrytende erkjennelse i begge saker. Av denne grunn bør en fordringshaver som ønsker at kravet sitt ikke foreldes, være ekstra oppmerksom på om et eller flere av vurderingsmomentene gjennomgått i oppgaven her, gjør seg gjeldende i sitt tilfelle. Om skyldneren for eksempel har begynt på forhandlinger, bør fordringshaver ha i bakhodet at foreldelsesfristen ikke nødvendigvis med dette er avbrutt. Og særlig der fordringshaver retter flere krav mot skyldneren, bør man utvise ekstra forsiktighet med hva man legger i skyldnerens handlemåte og utsagn. Muligens bør fordringshaver også kreve ekstra presisjon for å forhindre tvist om erkjennelsens rekkevidde.

Skyldneren bør være oppmerksom på hvordan man formulerer seg i korrespondanse med fordringshaveren. Det er viktig for skyldneren å være klar over at hans handlinger etter omstendigheten kan innebære en rettslig bindende erkjennelse. Man kan for eksempel bli ansett for å ha erkjent både en utbedringsplikt og andre mangelskrav, ved at man forsøker å utbedre en mangel. For å unngå tvil kan skyldneren ta forbehold eller protestere på kravet, eller presisere at man kun erkjenner det ene kravet, og ikke det andre.

8 Kilder

8.1 Lovregister

- 1687 Kong Christian Den Femtis Norske Lov (NL) av 15. april 1687 (opph.)
- 1896 Lov om Forældelse af Fordringer av 27. juli 1896 nr. 7 (opph.)
- 1979 Lov om foreldelse av fordringer av 18. mai 1979 nr. 18 (foreldelsesloven)
- 1989 Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69 (forsikringsavtaleloven)
- 1997 Lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997 nr. 44 (aksjeloven)
- 2005 Lov om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav av 17. juni 2005 nr. 67 (skattebetalingsloven)
- 2007 Lov om eiendomsmegling av 29. juni 2007 nr. 73 (eiendomsmeglingsloven)
- 2017 Lov om eierseksjoner av 16. juni 2017 nr. 65 (eierseksjonsloven)

8.2 Forarbeider

Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) Om lov om forelding av fordringer

8.3 Domsregister

8.3.1 Høyesterett

HR-2023-93-A

HR-2019-1225-A

HR-2019-1073-A

HR-2017-971-A

Rt. 2017 s. 678 (Psykologspesialist)

Rt. 2015 s. 1246

Rt. 2011 s. 1553 (Bergen Group)

Rt. 2011 s. 670

Rt. 2007 s. 1236 (bussbrann)

Rt. 2006 s. 781 (eiendomssalg)

Rt. 2001 s. 1288 (Gate Gourmet)

Rt. 1999 s. 1755

Rt. 1998 s. 1042

Rt. 1997 s. 920 (Naustdal Fiskefarm)

Rt. 1993 s. 546

Rt. 1962 s. 464

Rt. 1932 s. 1137

8.3.2 Underinstanser

LG-2020-45089

LF-2020-139400

LB-2020-39625

LH-2019-172264

LB-2013-91182

LB-2013-146299

LA-2009-121984

LG-2001-569

LB-1999-20

8.4 Litteratur

- Bergsåker, T. (2020) *Pengekravsrett*. (4. utgave) Gyldendal, Oslo
- Bergsåker, T. (2012) «Hva er foreldelse?». *Jussens Venner* vol. 124, utgv. 3-4, s. 351-442. Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3096-2011-03-04-01#body-ref-AFN101>
- Bergsåker, T. (1983) «Foreldelse av pengefordringer etter foreldelsesloven av 1979». *Jussens Venner* vol. 18, utgv. 6, s. 176-200. Hentet fra: <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3126-1983-06-01>
- Giertsen, J. (2021) *Avtaler*. (4. utgave) Universitetsforlaget, Oslo
- Hagstrøm, V. (2011) *Obligasjonsrett*. (2. utgave) Universitetsforlaget, Oslo
- Helsedirektoratet (2023) Pasient- og brukerrettighetsloven med kommentarer, kommentar til § 4-2. Hentet fra: <https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/pasient-og-brukerrettighetsloven-med-kommentarer/samtykke-til-helsehjelp#krav-til-samtykkets-form>
- Holmboe, C. S. (1946) *Foreldelse av fordringer*. Cammermeyers, Oslo
- Hov, J. (1993) *Avtalerett*. (3. utgave) Papinian, Oslo
- Kjønstad, A.,
Tjomsland, S. (1983) *Foreldelsesloven*. Universitetsforlaget, Oslo
- Kjørven, M. E.,
m.fl. (2011) *Foreldelse av fordringer*. Universitetsforlaget, Oslo
- Krüger, K. (1989) *Norsk kontraktsrett*. Alma Mater, Bergen

- Larsen, T. (2023) «Når er en fordring erkjent slik at foreldelsesfristen avbrytes?». Hentet fra Simonsen Vogt Wiig: <https://svw.no/artikler/nar-er-en-fordring-erkjent-slik-at-foreldelsesfristen-avbrytes>
- Lund, M. V. (2017) *Passivitet*. (1. utgave, 1. opplag) Cappelen Damm Akademisk, Oslo
- Nordtveit, S. K. (2017) *Når oppstår en fordring?* Cappelen Damm Akademisk
- Røed, A. C. (2019) *Foreldelse av fordringer: Kommentar til foreldelsesloven og foreldelsesbestemmelser i spesiallovgivningen*: Bind 1. (4. utgave) Cappelen Damm Akademisk, Oslo
- Røed, A. C. (2010) *Foreldelse av fordringer: Kommentar til lov av 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer og utvalgte foreldelsesbestemmelser i spesiallovgivningen* (3. utgave, 1. opplag) Cappelen Damm Akademisk, Oslo
- Skoghøy, J. E. A. (2022) *Tvisteløsning*. (4. utgave) Universitetsforlaget, Oslo
- Skoghøy, J. E. A. (2010) *Tvisteløsning*. (1. utgave) Universitetsforlaget, Oslo
- Store Norske Leksikon (2022) «Konkludent handling». Hentet fra: https://snl.no/konkludent_handling
- Wannerstedt, M. V. (2023) «Avbrudd av foreldelse ved erkjennelse: kommentar til HR-2023-93-A». *Jussens Venner* vol. 58, s. 121-135. Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/jv.58.2.2>
- Woxholt, G. (2021) *Avtalerett*. (11. utgave) Gyldendal Akademisk, Oslo

Annet:

Masteroppgave fra Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet. (2015) «Avbrytelse av foreldelsesfristen ved erkjennelse, jf. Foreldelsesloven § 14». Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/44389/1/704.pdf>

Masteroppgave fra Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet. (2010) «Erkjennelse som fristavbrudd ved foreldelse jf. Foreldelsesloven § 14». Hentet fra:
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/19113/108708.pdf?sequence=2>